

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 744.

CHICAGO, ILL., 15. decembra (December 15th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravištvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

Novi udarci po organiziranemu delavstvu.

Ameriško delavstvo doživlja poraz za porazom. Davno zastarela taktika, katere se drže ameriške strokovne unije, postaja pogubna za unijsko gibanje. Upi-rale so se samostojni politič. akciji, unijski voditelji so ljubimkovali s kapitalističnimi političarji in napadali socialiste. Danes je ves kapitalistični aparat države pro ti njim in unije so popolnoma brezmočne, da bi se mu mogle uspešno zoperstavljati v sedanjih razmerah.

V Kansasu obstoji industrialno sodišče. Ta eksperiment pazno zasledujejo vse države ameriške Unije in kansaški governor Allen potuje po deželi in pre-dava pred trgovskimi zbornicami o koristih takega zakona za reševanje industrialnih sporov. Posledica je, da se pripravljajo legislature raznih držav na sprejem podobnih zakonov, ki bodo onemogočili stavke, toda dovoljevali strokovne organizacije delavstva.

Predsednik Harding je v svoji poslanici kongre-su dne 6. decembra priporočal zbornici, naj ustvari pot za mirno reševanje industrialnih sporov. V ta namen naj bi se ustanovile nekake komisije in raz-sodišča, katerih razsodbe bi bile obligatne za obe stranki ali stranke. Ta razsodišča ali industrialna so-dišča, kakorkoli bi se že imenovala, bi naj imela v vi-diku interese splošnosti pred interesi spornih strank. Izvajal je, da se s stavkami, izpori in bojkoti dela o-gromno škodo, ki jo trpi ljudstvo, raditega je treba ta stari način industrialnih bojev odstraniti.

Oglasil se je Samuel Gompers, predsednik Ame-riške delavske federacije, ki je imenoval Hardingovo sugestijo reakcionarno in srednjeveško ter pogubno za delavstvo. Dejal je, da so v Angliji že pred 400 leti imeli taka sodišča, ki so regulirala plače in delovni čas ter s tem porinila delavstvo v suženjske razmere.

Vrhovno sodišče Zedinjenih držav je razsodilo, da je piketiranje (postavljanje straž) v štrajkih pro-tizakonito in ta izrek pomeni velik uspeh organizira-nega kapitalizma v boju proti delavstvu. Taft je po-kazal, da razume nalogo, ki mu jo daje nova služba. In delavstvo pa sprejema zniževanje plač, ne ravno prostovoljno, kakor poročajo meščanski dnevniki, ampak semintja tudi z odporom; toda končno se vrne na delo ne da bi moglo preprečiti znižanje plač in ta igra se ponavlja dan za dnem v vseh krajih republike.

V čikaških in drugih klavnicah mesarskega tru-sta je izbruhnila stavka, dasiravno so delavci "prosto-voljno" sprejeli znižanje plač. Le en tisoč ni bilo za-dovoljnih, in ti so šli na stavko. Tako je poročalo čikaško časopisje po nalogu mesarskega trusta, in de-lavstvo ga kupuje in čita. Toda na stavko je šlo pre-cej tisočev klavniških delavcev in treba je bilo par tisoč policajev za potlačenje izgredov v teritoriju o-koli klavnic. Par stotin delavcev in delavk so zaprli,

enega, morda tudi več, so ubili, nekaj stotin pa je bi-lo ranjenih. Potem je prišlo sodišče s famozno pre-povedjo, ki zabranjuje štrajkarjem vsako "vmešava-nje" v obrate klavniških podjetij. Še nekaj dni, delav-stvo si uhlađi temperament, potem povratek na delo. Vsi ne bodo sprejeti nazaj, kajti kompanijski špijoni in provokatorji imajo dobro zabeležene tiste, ki niso "zanesljivi". Unija mesarskih delavcev s tem izgubi zadnji del trdih tal pod nogami. Mesarski trust je vsled stavke podražil meso, pa ne samo za par centov. V eni sapi trdi, da je na stavki le par stotin delavcev, v drugi, da se je meso moralo podražiti vsled stavke delavstva v klavniški industriji. Dobiček za kompa-nije je dvojen: znižanje plač in pa večje cen eza meso. Klavniški delavci so pa dvojno tepeni. In sodišča jim odvzamejo še tisto pravo do obrambe, ki bi ga imeli imeti na podlagi konstitucije.

Ker je vrhovno sodišče izreklo, da je piketiranje nezakonito, bodo imele družbe v bodoče še laglje de-lo kot dosedaj. Takoj ko izbruhne stavka, je treba vprizoriti nekaj izgredov. Ničesar lažjega kakor to; par navdušujočih govorov, podžigajoči apeli, en do-ber letak, pa je masa na ulici in razgraja. Kompanija ji kaže svoje skebe, kar stavkujočo množico še bolj podžge. Potem je v igri še privatna policija in kom-panijski puškarji, poleg teh pa še mestna policija; in vsi tolčejo po delavskih glavah. Po par dneh sledi apel kompanije na sodišče, naj izda "indžunkšn" proti stavkarjem, in sodišče seveda ustreže. Nižje sodne instance je končno podprlo še zvezino vrhovno sodišče s svojim izrekom.

Vrhovno sodišče je institucija, ki ne spada v de-mokracijo. Kongres sprejme zakon, ki/obdavči dohod-ke bogatih korporacij. Vrhovno sodišče ga proglasi "neustavnim". Ena ali druga zakonodaja sklne za-kon, ki prepoveduje otroško delo v industriji. Sodi-šče pove, da je zakon protiustaven in se ga raditega ne sme uveljaviti. Kompanija toži unijo za odškodni-no. Sodišče ji ugodí. Uniji se sploh ne izplača pod-vzemati kakih tožb proti družbam, ker bi bile izgub-lejene. Toda za delavstvo bi moralo biti važno eno vprašanje: Zakaj so sodišča vedno na strani privat-nih interesov? In zakaj imajo sodišča večjo moč ka-kor zakonodaje? Zakonodaje izrekajo voljo ljudstva — ali vsaj imele bi jo izrekatí, če bi ljudstvo hotelo. To-da v tej deželi so sodišča nad ljudstvom — ona so nad ljudsko voljo. Poleg dveh zbornic imamo še en višji tribunal nad zbornicami, sodišča, in najvišja intanca je vrhovno sodišče, ki je na strani privatnih intere-sov. Le včasí se je slišal izmed kroga članov vrhovne-ga sodišča glas manjšine, ki je zvenel prijazen ljud-stvu, toda odločilen ni bil.

Listi, ki se nazivajo delavskim, imajo navado, da za vse take in podobne neprilike in razmere napadajo kapitaliste. In ravno v tem je največji greh delavskega razreda. Napak ne vidi pri sebi, pa misli, da bo z napadanjem na kapitaliste in njihove političarje izboljšalo razmere. Niti tega ne misli. Enostavno napada, ker za napadanje ni treba misliti. Vsled tega vzroka so taki listi tudi tako zelo "priljubljeni" med maso. Ti listi "povedo kapitalistom kar jim gre!" Kapitalizem pa vlada nemoteno naprej in se utrjuje. Delavstvo postaja šibkejše. Nekje je torej nekaj napačnega, in ta "nekje" je med delavstvom.

V odborih unij, razun par izjem, so večinoma reakcionarni elementi najnižjega kalibra. V bojih proti kompanijam se unije takih "leaderjev" poslužujejo tudi bomb, vprav takega orožja, kakršnega kompanije žele. Bognedaj kake socialistične propagande v unije! Ta je protiameriška! In industrialna forma — ta je tuja cvetka, prinešena iz Evrope.

Cilj starokopnitnih unij je izboljševanje plač in krajšanje delavnika; drugega nimajo. Toda plače se dajo izboljšati le do gotove meje, ki je vedno odvisna od obstoječih razmer. Povsem naraven pojav je sedanje zniževanje plač. In če so plače za nekatere stroke izučenih delavcev še vedno razmeroma precej visoke, so družbe toliko bolj znižale plače neizučnih delavcev, ki so v ogromni večini. In tako smo prišli v razmere, da mora zopet milijone delavcev delati za od 20 do 35c na uro. Med temi je ogromno število družinskih očetov; in kako naj preživljajo svoje družine s plačo, kakršno dobivajo? Če bi vprašali Tafta, bi dejal, "Bog ve." Kadar je treba storiti kaj proti delavstvu, tedaj ve kako tudi Taft.

Za te milijone delavcev se nihče ne briga, da bi jih organiziral. A. F. of L. ni imela še nikdar resne volje organizirati mase manualnih tovarniških de-

lavcev, ker bi to prehitro privedlo v industrialno formo organizacije. Tako smo opazili tudi v zadnji veliki stavki jeklarskega delavstva, da ji niso bili visoki uradniki A. F. of L. prav nič naklonjeni.

Ako bi ameriški kapitalisti hoteli, zrušijo to zimo in prihodnjo pomlad vse važnejše unije in vspostavijo povsod odprto delavnico. Pametni kapitalistični misleci so odsvetovali to pot. Delavstvo ne bo ostalo brez organizacije, in ako mu zrušijo stare, bo ustanovilo nove, odgovarjajoče potrebam sedanjega časa. In cilj teh unij bo mnogo več, kakor pa samo zahtevanje par centov na dan več plače, in za pol ali eno uro skrajšanje delavnika. Cilj prave unije je odprava privatnega lastništva produktivnih in distributivnih sredstev. Tudi Gompers in drugi nazadnjaški unijski voditelji vedo to, pa apelirajo na kapitaliste, naj bodo oprezni v svojem boju proti starim strokovnim unijam.

Izobrazba delavstva v socialističnem duhu je najvažnejše in najsigurnejše sredstvo za vzgojitev dobrega unijskega članstva. Te poti se izmed večjih unij drže sedaj le Amalgamated Clothing Workers in Ladies' Garment Workers' Union ter še nekatere manjše unije in posamezni lokali drugih unij. Poleg minimalnih zahtev mora imeti delavstvo tudi en večji cilj — in ta cilj je odprava profitarkega sistema. Produktivna in distributivna sredstva morajo postati kolektivna posest. Potem ne bo več potrebno piketirati, izgrediv okoli klavnic, rudnikov, jeklarn, premogovnikov in v drugih industrijah ne bo, in za morebitne spore bi res zadostovala razsodišča, ki v novih razmerah ne bi bila kapitalistične institucije. Ameriško delavstvo mora reorganizirati svoje unije in jih postaviti na bazo razrednega boja s socializmom za cilj; organizirati se mora tudi na političnem polju in šele potem bo sposobno korakati k zmagam, ki bodo trajne zmage.

Washingtonska konferenca za omejitev oboroževanja in njeni nauki.

F. P.

Mi smo po vojni že večkrat povdarjali, da ni razdeljen v razne tabore le delavski razred, ampak tudi kapitalistični. Razlika med razdelbo tukaj in tam je le v tem, da so delavski interesi eni, a jih delavstvo *ne vidi*, med tem ko so kapitalistični interesi razdeljeni in jih vsaka skupina vzlic temu *vidi*. Kaj je posledica te kapitalistične logike in zavednosti, je seveda drugo vprašanje.

Kapitalistični cilj je eden: — črpanje kolikor mogoče velikih profitov kjerkoli se nudi prilika, tudi če je treba pahnti zato celo vrsto narodov v vojno.

Cilj socialističnega delavstva je eden: — odprava profita in s tem odprava vojne ter vspostavitve kolektivnega lastništva vseh temeljnih sredstev za produkcijo in razpečevanje.

Karkoli imamo že napram kapitalizmu — in to kar imamo, ni majhna zadeva, — je treba priznati eno: Kapitalistični razred se uči. Medtem ko se delavstvo prička samo med seboj radi poti, po kateri naj se naš ideal uresniči, se kapitalistične vlade prepirajo med seboj, kako bi uravnale pot za črpanje večjih pro-

fitov ceneje, to je brez tako velikega rizika z ozirom na vojno, kakršnega so poznale do pred nedavnim. To je modro.

Kapitalističnim državnikom se namreč sanja, da se v bližnji bodočnosti ne bo dalo tako lahko napovedovati vojne, kakor je bilo to v modi v zadnjih stoletjih, ko je v vseh ozirih odločevala le peščica ljudi, ki so vodili tajne intrige drug napram drugemu, da s silo osvoje, kar jim ni bilo mogoče osvojiti drugače. Znaki te modre politike so tukaj, dasi se njih jedro prikazuje še v zelo neokretni in nerazviti formi. Kdor je zasledoval versailloško mirovno konferenco in sedaj washingtonsko, mora priznati, da je to resnica. In ravno washingtonska konferenca, ki ji pravijo, da se vrši v znamenju omejitve naoboroževanja, se vrši tako malo iz ljubezni do ljudstev raznih narodov, kakor se je vršila versailloška, pač pa se vrši radi praktične potrebe in razlogov, ki smo se jih dotaknili gori, to je, ker se je začelo ljudstvo v raznih deželah vsled socialističnega gibanja dramiti, in ker obstaja poleg tega še bojazen, da ne našene kapitalistični razred še tiste

elemente proti sebi, ki stoje danes ž njim. Naši državniki v Washingtonu imajo namreč to izredno nadarjenost, da znajo prav dobro opazovati, kaj se godi po svetu, tudi če jim ta nadarjenost "peša", kadar gre za opazovanje in poznanje razmer doma. Ti bistroumni opazovalci mednarodnih zadev so spoznali; da je čas za ujedinjenje kapitalističnih držav tukaj. Oni vedo, da se vodi med svetovnim proletariatom pogajanje za spravo in solidarne nastop v interesih, ki so jih spoznali za svoje.

Kapitalistične vlade so po iniciativi Wilsonove Amerike poskusile to ujedinjenje že na versailleski mirovni konferenci, ki se pa po nazorih Hardingove Amerike in naših opazovalcev ni posrečilo. Ali tudi delavski razred je imel svoje Versaillese in jih ima še danes. Na vsak način pa hoče kapitalistični razred prehiteti delavski razred v ujedinjenju, ne zato, da bi mogel izkoriščati — to moč ima in mu še ni bila odvzeta — ampak, da si podaljša svoje življenje. Ali ga bo?

Na podlagi kontradikcij, na katerih je zgrajen kapitalizem, je vsaka permanentna združitev in medsebojna kooperacija nemogoča; kajti kapitalizem nosi v svoji strukturi ali zgradbi kali sporov, ki so zapadeni v razlikujočih si, ne toliko narodnih, kakor mednarodnih interesov. Grob kapitalizma je v mednarodni tekmi. Kdor ne verjame temu, se lahko prepriča iz izjav, ki so jih podali zopet razni državniki na washingtonski konferenci.

Kakor na versailleski mirovni konferenci, tako so govorili tudi na washingtonski konferenci Briand, Balfour, baron Kato in Hughes z vidika privatnega lastništva, z vidika posesti in kolonij, z vidika ekspanzije, z vidika zavarovanja interesov, ki si drug drugemu nasprotujejo.

Japonska se drži svojih pravic na daljnem vstoku in v Aziji — pravic, ki so postale v dolgi vrsti let izkoriščanja tujih tal tradicionalne. Japonska rabi za svojo industrialno in militaristično ekspanzijo železa in premoga, ki ga nima, a je na Kitajskem. Anglija potrebuje za svojo obsežno trgovsko in vojno mornarico olja za kurjavo — ki je na Kitajskem. Amerika, ki si je že pred časom osvojila blizu Japonske in Kitajske se nahajajoče Filipinske otoke, Havajske otoke, Kubo itd., itd., želi imeti tudi te reči — iz Kitajske. Ameriški kapitalisti imajo na Kitajskem že velikanske topilnice in železovlavarne. In Japonska, ki jo smatra Anglija za policaja v Aziji in za njeno desno roko v trgovini na daljnem vstoku, zahteva izključno kontrolo na Kitajskem.

Amerika, ki se smatra za demokratično deželo, noče "diktirati", pa želi, da ostanejo vrata Kitajske odprta. Geslo Amerike na daljnem vstoku je prosta trgovina, medtem ko je Japonska za omejitvev. Amerika bi bila to vprašanje na en ali drug način že davaj rešila, kakor je rešila za časa Rooseveltove Amerike vprašanje o panamskem kanalu, da ni bila Japonska v zvezi z Anglijo, ki ji je dajala glede tega potuho. In predvojna Anglija je bila gospodarsko neodvisna. A ne samo to. Predvojna Anglija je bila centrum denarnega trga in absolutna gospodarica na morju. Po evropski vojni so se razmere izpremenile. Med tem ko je ostala Anglija še vedno gospodarica na morju, se je center denarnega trga in gospodarska neodvisnost preselila v Ameriko. Anglija dolguje danes Ameriki nad pet milijard dolarjev. Poleg tega je začela Amerika graditi bojne ladje, podvodne čolne in letala in to s tako naglico, da je zapirala angleškim in japon-

skim državnikom sapo. Danes vidimo, kako vzdiguje Amerika roko in komandira Evropi, kako naj gospodari, kajti Evropa dolguje Ameriki nad 10 milijard. Ker ima Amerika Evropo pod prstom, ji torej ne more biti nevarna. Drugače je z daljnim vstokom.

Amerika bi šla lahko naprej in gradila ladje — toliko ladij, da bi nadkrilile po številu ladje Japonske in Anglije. Ampak tak program bi bil navsezadnje nepraktičen, kajti gradnje nadaljnih ladij bi pomenilo gradnjo še več ladij na Japonskem in v Angliji, in s tem obdavčenje ljudstva, kar bi rodilo brezdvomno nezadovoljnost. Treba je bilo torej zaukazati pod pretvezo konference za omejitvev naoboroževanja konferenco, ki naj reši vstočno vprašanje, pri katerem so ameriški interesi najbolj prizadeti. Tako smo dobili konferenco.

In rezultati?

Poleg priznanja, da obstoji sorazmerje vojnih ladij med Japonsko, Anglijo in Ameriko 5—5—3, ostaja Japonska, kar se tiče posebnih pravic na Kitajskem, kakor poroča časopisje, pri svojih zahtevah; Anglija, ki se noče zameriti Ameriki, niti nemara pustiti Japonsko na cedilu, igra pri tem dvorezno vlogo. Balfour v Washingtonu je mož iz Anglije, ki igra na tej konferenci vlogo "NE", Lloyd George, drugi mož, dela po poslilih, igra vlogo "DA". In kadar pravi Balfour v Washingtonu "NE", pomeni to doma v Angliji za "DA". In obratno. Rusija, ki je v vprašanju daljnega vstoka vitalno prizadeta, ni bila povabljena, pač pa se sliši, da pride še na vrsto. Isto je z Nemčijo — ker se bode baje seje te konference nadaljevale vsako leto. Italija zahteva pri omejitvi naoboroževanja isto od Jugoslavije. Kitajska, ki je predložila svojih 10 točk, protestira napram vmešavanju v njene notranje zadeve ne le od strani Japonske, temveč od strani vseh drugih držav. Francija hoče ostati gospodarica osrednje Evrope. Ta mandat, pravi, ji pripada vsled tirjatve nemškega vojnega dolga. Anglija ji ugovarja in je pripravljena v gotovi obliki ta dolg brisati, češ, da je le na tak način mogoče potegniti Nemčijo in druge zapadne države iz gospodarskega kaosa in slučajne temeljite revolucije. Francija vztraja, da mora o svojih vprašanjih sama odločati.

Omejitvev naoboroževanja? Seveda! Ampak ne omejitvev podvodnih čolnov, ne omejitvev letal — in kar je glavno: ne omejitvev profitov! In ko smo vse to doznali, nam povedo ameriški ekonomski pisatelji, ki poznajo razmere na Japonskem in razvoj ameriškega kapitalizma, da je vojna med Ameriko in Japonsko v bližnji bodočnosti neizogibna.

Taka je situacija. Vzlic temu se nemore reči, da se zastopniki raznih kapitalističnih vlad na tej konferenci ne prizadevajo dovolj, da bi iznašli pot, ki bi bila za izkoriščanje zunanjih trgov in s tem v zvezi — vojne — cenejša.

V sredi teh nasprotujočih si interesov in prizadevanj za cenejše in manj hazardne boje za tuje trge, se vzdiguje v daljavi samo ena možnost, ki bi odpravila preteče nevarnosti vojn, in ta možnost leži v uvrščanju in ujedinjenju mednarodnega proletariata. Delavci vseh narodov morajo osvojiti vlade — kakor so to izvršili na Švedskem — in organizirati svojo mednarodno konferenco. Ta konferenca bo šele razdelila jeklo, zlato, srebro, železo, les, plovbo in druge sirovine, ki jih rabijo narodi za povzdigo napredka in kulture, ne na podlagi profitov, temveč na podlagi potreb, ki so za vsak narod na potu v višjo civilizacijo neizogibna.

Delajmo, agitirajmo, družimo, da se naloge, ki jih kapitalistični razred ne more opraviti, opravi čimpreje pod novim sistemom — sistemom socialistične družbe.

Ali je Irska postala svobodna?

Irsko vprašanje je dvigalo zadnja leta veliko hrupa in za Anglijo je bilo zelo sitna reč, kajti irska propaganda v tujih deželah je slabila ugled Velike Britanije. Končno je prišlo med Irco in angleško vlado toliko do sporazuma, da so se pričela pogajanja, ki so se zaključila 6. decembra t. l., s sklenitvijo pogodbe, ki je predana irskemu parlamentu, ki ga Irco imenujejo Dail Eireann, ter angleškemu parlamentu v ratificiranje. Poleg teh dveh ima reč svojo besedo tudi ulsterski parlament, ki reprezentira protestantski del Irske. Med katoliškimi in protestantskimi Irco je bilo nemogoče napraviti sporazum, ker so protestantje v manjšini in ne marajo spadati pod vlado avtonomne Irske, ki bi imela katoliško večino. Zanimivo da igrajo v tem koščku zemlje verstva še tako veliko vlogo.

Predsednik irske republike — ki pa ni bila nikjer priznana — Eamon de Valera nasprotuje sprejeti pogodbi, Arthur Griffith, tudi vodja irskih upornikov, je pa njen zagovornik. Griffith je vodil pogajanja z angleško vlado in podpisal pogodbo z drugimi irskimi delegati.

Na podlagi sklenjene pogodbe bo imela Irska enak status v mejah britanskega cesarstva, kakor Kanada, Avstralija, Nova Zelandija in Južna Afrika. Imela bo svoj parlament in vlado, odgovorno temu parlamentu. Oficialno ime Irske bo *Irish Free State* (Svobodna irska država.)

Krona (kralj) bo imenovala gubernerja, ki bo imel iste funkcije, kot jih ima v Kanadi.

Pogodba ima 18 točk, ki določajo med drugim, da sme Irska graditi utrdbe, določati carine, sklepati trgovske pogodbe, imeti svojo armado, svoje bojne ladje za protekcijo ribolova in carine, svoja sodišča in vso notranjo upravo. Anglija se zavezuje odpoklicati svoje čete iz Irske, osvoboditi Sinn Feinove iz zaporov, povrniti svote za preveč vplačane davke in plačanje odškodnine za škodo, ki so jo napravile angleške čete v zadnjih treh letih.

Ulster ima pravico, da se izreče za pripadnost k Irski, in ako tega noče, ostane lahko še nadalje direktno pod Anglijo. Angleški državniki bi radi, da se Ulster pridruži ostali Irski, kajti na ta način bi imela Anglija v Irski odkritosrčnega zaveznika v stranki protestantskih Ircev. Ako pa Ulster ne bo hotel spadati pod Irsko, tedaj Anglija garantira vse pravice katoličanom v Ulsterju, kakor katoliška Irska protestantom v svojih mejah.

To je dovolj, da se površno spozna, kaka je irska "svoboda". Listi, naklonjeni Ircom, pišejo bombastične članke, v katerih pripovedujejo, da je zatirana Irska po sedemstoletnem boju postala svobodna. Ampak svobode ne bo nič več kot jo je bilo prej. Na Irskem ni vprašanje jezika nikakršno vprašanje, kajti jezik Ircev je postal že mrtev jezik, čeprav ga skušajo sedaj irski patriotje oživetiti, kar se jim pa ne bo posrečilo. Glavno sporno vprašanje je bilo versko in pa plemensko. Anglija je protestantska, Irska pa je

katoliška. Vera ji ne bo prinesla svobode, niti ime "svobodna irska država". Predno bo svobodna, bodo morali Irco iti še skozi težke boje, toda morali bodo iti v tej borbi skupno z angleškimi in drugim proletarijatom. Ime "Irish Free State" je le krinka za zavažanje irskega ljudstva. Nobena država na svetu ne more biti sama na sebi svobodna in samostojna, ne v kapitalistični družbi, niti v socialistični. V sedanji družbi bo vazalka tujemu kapitalizmu, ker je domač prešibek, da bi jo mogel sam izkoriščati in vladati. V bodoči bo odvisna od drugih dežel socialistične federacije, kakor bodo druge kolikortoliko od nje. Ker to vemo, se borimo za socialistično družbo narodov in plemen, da bomo vsi skupaj svobodni, kajti ekonomska svoboda pomeni pravo svobodo.

Atentati na delavske plače.

Železniške družbe so sklenile uvesti nadaljno znižanje plač 750.00 delavcem v železniških obratih.

Proti stavbinskemu delavstvu v Chicagu vodijo privatni interesi velik boj za vspostavitev odprte delavnice in znižanje plač. Vsled korumpiranega uradništva, ki prevladuje v nekaterih unijah stavbinskega delavstva, je boj delavstvu še bolj otežkočen.

V najmizernejših razmerah živi klavniško delavstvo. Čikaške klavnice vposlujejo do 45 tisoč ljudi, ki bi pomenili sami za sebe že precejšnjo mesto. Tem delavcem so mesarski kralji znižali že tako sramotne plače in delavstvo je šlo na stavko. Policijski in kompanijski uradniki sedaj zagotavljajo, da je stavke in izgrediv kriv "munšajn". Dali so zapreti vse salune v klavniškem okrožju, ljudje pa še vedno stavkajo. Z železno pestjo skušajo kompanije s pomočjo raznih oblasti zlomiti stavko. Ker je brezposelnost velika, denarja pri delavcih nič, pač pa mnogo revščine, imajo družbe v sedanjih okoliščinah lahko stališče. Ko smo mi še v vojnem času pisali, da pride do tega po vojni, so bili delavci na take prorokbe popolnoma brezbrizni, ker so smatrali, da se je "prosperiteta" za stalno naselila med nami. Temu je krivo nerazumevanje delavstva o ekonomskih zakonih v kapitalistični družbi. Ljudje, ki niso sposobni misliti, vse prehitro pozabljajo; ko je bila vojna v teku, so čutili njene grozote; sedaj so jo že pozabili in čez par let, morda še preje, bodo imperialistične vlade lahko zopet pričele z vojno. Imeli smo industrialne krize, na katere je delavstvo pozabilo kakor hitro je pričelo delati. Ko bi znalo misliti, bi se moralo vprašati, kaj so vzroki za vojne, brezposelnost in razne druge socialne bolezni in jih skušalo odpraviti. Ljudje, ki mislijo, se zbirajo v vrstah organiziranega socialističnega delavstva, in ko bo slednje dovolj močno, bo preuredilo svet, da bodo ljudje na njem lahko živeli kakor ljudje.

V Rusiji se je pojavilo nekaj strokovnih listov, ki so v privatnih rokah. Sovjetski časopisi so pričeli sprejemati tudi oglase; brezplačno pošiljanje sovjetskih listov je odpravljeno in uvedena je naročnina. Pošiljali jih bodo le še v čitalnice in podobne institucije. Tudi knjige se ne bodo razdajale več zastonj. Nova ekonomska politika sovjetske vlade se polagoma uveljavlja in izgleda, da je ljudstvo z njo veliko bolj zadovoljno, kot pa s prejšnjimi eksperimenti, za katere ruske razmere in ruske mase niso še zrele.

Kdor verjame -- bo zveličan.

Pikolo.

V nekem velikem, in baje zelo "uglednem" ameriškem dnevniku sem pred par dnevi videl uvodni članek, ki se v prevodu glasi:

"Naša povest, ki je sicer kratka, pove, kako zamore človek, ki si je prihranil s trdim, težkim delom in majhno plačo \$400, narediti iz istih, da sprejme naenkrat v gotovem denarju več kot trideset milijonov dolarjev. Gotovo ni nobenega živečega Amerikanca izven norišnice, ki bi ga ta stvar ne zanimala, ker kaže pot, ki vodi do sreče, blagostanja in bogastva.

Gospod Couzens, sedanjí župna mesta Detroita je tisti mož. Če bi ga videli, potem bi brez vsake razlage razumeli, da ima v sebi dovolj eneržije za težko delo in zdrav razum, ki pove, da se mora hraniti, dokler se dela. Koliko je mož vreden, tega danes nihče drugi ne ve kot on sam. Nekateri pravijo petdeset milijonov, drugi zopet trdijo, da mnogo več. V svoji mladosti je Couzens delal v nekem železniškem skladišču, in pozneje kot knjigovodja v nekem premogovem skladišču. V tem času se pričinja naša povest. Naokrog je prišel mož, ki ni bil ne mlad ne star. Imel je lepe plave oči in iskal tovariša, ki bi imel nekoliko prihranjenega denarja, da bi šel z njim pri ustanovitvi novega podjetja. Couzens si je pri napornem delu in z malimi doneski prihranil do tistega časa \$400; gospodar, pri katerem je bil uposlen, mu je posodil \$500, in \$100 mu je posodila njegova sestra, tako da je imel skupaj tisočak. "Tisočak bo dovolj za začetek." se je nasmejal prijazni tovariš z lepimi plavimi očmi, ki ni bil nihče drugi kot Henry Ford.

Gospod Couzens si je s svojo pridnostjo in varčnostjo prihranil \$400. To je dobro vedel njegov gospodar in njegova sestra, zato mu ni bilo težko dobiti na posodo \$600 in še predno se je dobro zavedel, je že bil v avtomobilskem podjetju, katerega sta ustanovila z gospodom Fordom. Prošlo je po tem dogodku par let in podjetje se je sijajno obneslo. Avtomobilska industrija je prinašala ogromne profite. V teh letih je Couzens pomagal graditi Fordu ogromno podjetje kot njegov najaktivnejši in najzvestejši tovariš. Po preteku par let je Ford zaželel, da bi sam lastoval celo podjetje; sporazumela sta se s Couzensom, nakar je prvi zadnjemu izplačal njegov delež. Couzens je v novo ustanovljeno podjetje investiral svoto \$1000, zakar mu je Ford po preteku par let izplačal v gotovini za delež nad trideset milijonov dolarjev.

Mladim gentlemanom, ki si umišljujejo, kako težko je prihraniti nekaj dolarjev, resno svetujema, da naj si to stvar dobro zapomnijo. Svetujemo vam, da ta članek izrežete in ga obesite na vidno mesto, tako da ga boste imeli vedno pred očmi. Štiristo prihranjenih dolarjev pomeni, da kadar pride prilika, se iz njih lahko v par letih naredi profit, ki znaša nad trideset milijonov dolarjev. Prilika za obogateti je vsakemu dana in pot je slehernemu odprta."

• • •

Do urednikov sem imel vedno velik strah in spoštovanje. Posebne vrste ljudje so to, ki vse vedo in vse znajo. Edino kar me ježi je to, ker uredniki take važne in mične povesti ne povedo že popred. Bržkone so nam uredniki nevošljivi za tistih trideset milijonov dolarjev, katere vsakdo tako z lahkoto hitro naredi. Kako in na kakšen način se hitro obogati, nam

povedo še le potem, ko imajo že sami denarja kot pečka, da ne vedo kam z njim. Posebno na piki imam urednike slovenskih listov. Nekateri naravnost trdijo, da je s težkim in poštenim delom nemogoče obogateti, temveč da je še treba skrbno paziti, da nisi razcapan in da ti ne kruli po želodcu. Imamo seveda tudi med nami nekaj tistih urednikov, ki se dobesedno strinjajo z uredniki pri velikem ameriškem dnevniku; ampak do teh urednikov nimam nobenega pravega zaupanja. Nisem siguren, če je pri vseh narodih tako, vem pa, da med slovenskimi uredniki razsaja neka čudna bolezen, to je, da kolikor več so hodili v šolo, toliko manj znajo. Kvantiteta ne igra v tem slučaju nobene vloge. Splošno znano in neoporekljivo dejstvo je, da imajo skoro vsi naši "prečastiti" abnormalno obsežne glave. Po napornem in dolgotrajnem razmišljanju sem prišel do logičnega zaključka, da se v semeniščih skrbno neguje kvantiteto in njeno rast, med tem ko se kvalitete prime jetika; in razumljivo je toraj, zakaj se slednja pri naših intelektualcih tako sumljivo suši.

Jezen, zelo jezen sem na vse urednike, ker mi niso že pred več leti povedali, kako se hitro obogati. Nevoščljivost urednikov je vzrok, da nisem danes bogat. Mar bi ne bilo lepo, ako bi tudi Slovenci imeli enega, ki bi lahko konkuriral s Couzensom in Fordom kadar bi štel milijone. Potem bi se lahko priredil kakšen dobrodelni ples za stradajoče sirote; par tisočakov bi se lahko poslalo za zamorčke v Afriko — in čedna vsotica za nove zvonove in kapelice v staro domovino. — Toda, za obupati še ni! Sedaj vsaj vem, kako lako postane človek bogat. Škoda, ker sem že precej star. Največja sitnost pa tiči še v tem, ker nimam tistih vražjih štiristo dolarjev, da bi po predpisnem receptu učenega urednika začel svoj biznis. Biznis je moj ideal, in ako bi mi kdo posodil šeststo dolarjev, bi takoj začel, ne da bi čakal na moj bodoči prihranek štiri sto dolarjev. Polje je široko. Saj ni, da bi moral ravno izdelovati avtomobile. Nekaj novega bi bilo treba začeti; nekaj takega kar še ni na trgu, da se prepereči tista divja konkurenca. Že vem, kaj bi začel. Izdelovali bi košarice, kakršne rabijo štorčlje, ko donašajo na svet sveže pamže. Rezultat bi bil ta, da bi se povišala produkcija otrok sorazmerno po odstotkih, kot se je povišala produkcija avtomobilov v zadnjih par desetletjih. Gospa Sanger bi s svojimi predavanji o porodni kontroli izgubila poslušalce, in newyorški nadškof bi bil rešen skrbi za razbijanje shodov.

Premislil sem se, in opustil sem vsako misel na ustanovitev kakšnega večjega podjetja. Plača je tako majhna, da si ne upam prihraniti predpisanih štiristo dolarjev. Dela se slabo in kot kaže bo v bodočnosti še slabše. V tovarni kjer sem zaposlen, imajo ob normalnih razmerah zaposlenih do tritisoč delavcev, toda sedaj jih dela le nekaj malega nad sedemsto. Na vsakega delavca ki dela, so trije doma. Plača je le malo boljša od one, ki so jo navajeni kitajski kulji. Petintrideset centov na uro in brezposelni delavci mi še pripovedujejo, da sem srečen, ker sem delo dobil, akoravno je samo začasno. V mnogih tovarnah je še slabše. V nekaterih tovarnah plačujejo delavce po trindvajset centov in pol na uro. Nobenega izgleda ni,

da se obrne na boljše, akoravno poročata washingtonska gospoda Davis in Hoover o vračujoči se prosperiteti. Brezposelnih je vedno več, ne pa manje, kot se oficijelno napačno poroča. Marsikdo misli, da pri teh plačah ostane, katere so sedaj v veljavi. Vsi tisti, ki tako mislijo, so v zmoti. Plače bodo šle še navzdol. Zato se pa umetno uprizorjena stagnacija v industrijah neguje, ker to je najuspešnejši pripomoček za ponovno znižanje delavskih plač. Akoravno vodijo kapitalni industrij med seboj hudo konkurenco za razpečavanje produktov na trg, vkljub temu vlada med njimi najlepši sporazum in sloga kadar se gre za znižanje plač, kar z drugimi besedami pomeni, povišanje profita. Ves proces se vrši po skrbno izdelanem, medsebojno organiziranem načrtu. Delavce je treba najprvo izstradati, potem gredo pohlevno, kot fagnjeta v klavnico. Da bi delavci uprizorili v tej deželi kakšno resno akcijo v korist svojega razreda te zmožnosti pri večini ameriških delavcev ni. Predsedniške volitve pred dobrim letom so pokazale, kakšnega mišljenja da so. Za gospode kapitaliste ne obstoji prav nobena nevarnost, ako se delavec sličnega mišljenja ob sodi nekaj časa na stradanje. Kadar se jih pozneje za znižano plačo zopet pokliče nazaj, so slednji še hvaležni kapitalistom, ker so jim zopet dali delo.

Zadnjo soboto sem pri uri, kjer imamo svoje časovne kartice, zapazil na desko prilepljeno naznanilo ki se glasi: "Razmere v industriji za izdelovanje pohištva so vedno slabše. Naša skladišča so napolnjena do vrha, kupcev pa ni od nikoder, da bi istega spravili na trg. Po temeljitem študiranju razmer je tovarniško vodstvo prišlo do zaključka, da drugega izhoda ni, kot da omejimo delavne ure in s tem znižamo produkcijo. Znano vam je, da smo mnogo naših delavcev poslali domov, toda še vedno jih imamo preveč in drugega ne kaže kot znižati delavni čas na polovico. Vsi tisti, ki so nastavljeni v oddelkih za izdelovanje pohištva naj to naznanilo vzamejo na znanje, in pričeni s pondeljkom 5tega decembra začno delati samo do opoldan." Ta suha notica pove vse. Že sedaj so delavci težko preživljali svoje družine z beraškimi plačami, ki so jo dobivali od družbe. Sedaj bo plačica še za polovico manjša in treba bo narediti nove luknje na pasu, da kdo ne izgubi svojih razcapanih hlač. Nekaj časa bo družba pustila delati s polovičnim časom, nakar bo nekega lepega dne delavce vprašala, kaj da jim je ljubše: Sedanja plača in poldnevni delavni čas, ali pa celodnevno delo in znižana plača. Delavci se bodo izrekli za celodnevno delo, ker s poldnevnim delom živeti ne morejo. In ko se to zgodi, bodo ponovno zapele trobente okoli Jerihe in naši veliki dnevnikarji bodo na dolgo in široko razpravljali o povratku v normalne čase in pametnem ukrepu bistroumnih delavcev, ki so navdušeno glasovali za znižanje svojih plač. Kar se dogaja v eni tovarni, to se sistematično vrši po vseh tovarnah, toda ne v vsih naenkrat. Najuspešnejši način, pa bodisi že kateregakoli vojskovanja, je ta, da se posamezne in razkropljene oddelke mnogo lažje premaga, kot pa združeno armado. Kapitalizem to dobro ve, in zato ta boj v odlomkih, ki so prinesli kapitalistom zaželjene rezultate in zmage. Masa je topa, preklinja in zabavlja; in to je tudi vse, kar zna. Socialiste čaka še težka naloga. Težja, kot si marsikateri misli. Vesel pojav med tisto maso ki je na dnu, je nezadovoljnost, ki se vsaki dan bolj razločno opaža. Nezadovoljnost je pogoj misli, ki pelje delavstvo po cesti v socialistično družbo.

SEMINTJA.

Dvojna mera justice. — Preiskave. — Mnenje o velikih dnevnikih. — Sibirija v japonskih kleščah. — Krivi proroki. — Še en "edin" list. — Napačno vzgojevanje.

Justica pomeni pravičnost — toda ni. V povesti "Crainquebille", ki je priobčena v Ameriškem družinskem koledarju, pravi Anatole France, da pomeni današnja justica "odobrenje ustanovljene krivice". Ona ima dvojno mero, eno za tiste, ki pripadajo vladajočemu razredu, in ene za tiste, ki mu nasprotujejo. Načelnik vrhovnega sodišča Taft je to ponovno dokazal.

Med vojno so razne "patriotične" družbe ogoljufale vlado Zedinjenih držav pri vojnih naročilih za stotine milijonov dolarjev. Plačalo je ljudstvo. Goljufije so bile tako očitne, da se jih ni moglo zakriti, zato je moralo za kamo flažo slediti nekaj preiskav; toda zgodilo se ni nikomur nič in gospodje, katerim je vojna prinesla na tak način milijone, so še vedno "prominentni" državljani.

Zvezina komisija nadaljuje s preiskavami vojnih graftov. Prišla je na "sled" goljufijam, katere pa gospodje preiskovalci ne imenujejo kot take, tudi pri naročilih v ladjedelnici, katero lastuje finančnik Charles W. Morse. Na predvečer preiskave proti njemu je gospod Morse odpotoval v Francijo, da bi se izognil sitnemu izpraševanju pred komisijo. Toda stvar se ni mogla potlačiti na tak lep način in izdano je bilo povelje, naj se ga ob prihodu v Francijo aretira in pošlje nazaj. Ker Morse ni socialist, ni bil aretirani; pojasnili so mu zadevo v francoski lukji, in on je obljubil, da se vrne nazaj prostovoljno. Pred komisijo bo zaslišan, stvar pride v zapisnik, toda drugih posledic ne bo.

Puškar "Tommy" O'Connor, ki ima na vesti nekaj človeških življenj, je bil ponovno ujet, priveden pred sodišče in obsojen na smrt. V četrtek, bi se imela nad njim izvršiti smrtna obsodba. O'Connor je v čikaških "nižinah življenja" zelo poznana oseba. "Vpliv" ima tudi "višje" zgoraj. In tako je šla okoli govornica, da O'Connor ne bo nikdar obešen v čikaški okrajni ječi. Zadnjo nedeljo je pobegnil iz zapora in z njim še štirje drugi. Pri načrtu za beg so sodelovale tudi ječarske avtoritete, oziroma nastavljenici. Drugače bi mu bilo nemogoče pobegniti. To ni prvi slučaj, da je O'Connor pobegnil. In med drugimi zločinci njegove vrste se najde še več takih, ki jih stene ječ ne "drže". Eni se gibljejo na prostem in ogrožajo osebno varnost ljudi.

Senator Newberry iz Michigana, kateremu je bilo dokazano, da je potrošil ogromne svote v svoji volilni kampanji, je še vedno senator, četudi mu hočejo pristaši Henryja Forda odvzeti mandat. Debs je v ječi, ker ima prepričanje — ker je SOCIALIST, sposoben agitator, nevaren današnji justici. Kriminalci so na pro-

stem. Ljudje, ki so ukradli milijone, se lahko svobodno gibljejo. Njihovih organizacij se ne nadleguje; njihovo časopisje nemoteno izhaja. Socialistična zborovanja se prepovedujejo, ali pa jih razbijajo člani "stoprocentnih" organizacij in pri tem delu jim pomagajo še zavedeni ljudje, ki se prištevajo k "radikalcem". Socialisti, katerim ljudstvo poveri mandate v zbornicah, se izključujejo, ker ne odobravajo današnje justice. Newberry je zagovornik sedanjega družabnega reda, ravno tako Morse. Njima se ni treba bati nikake kazni. O'Connor je notoričen zločinec, in taki ljudje tudi niso nevarni vladajočemu razredu.

Sodišča, policije, milica, vse je v službi interesov, kakršne zastopa Newberry, ali ki jih ima Morse in drugi, katerim se vojne izplačajo. To je tako jasno, da bi moral razumeti vsak delavec, ker čuti to na sebi. V vsaki stavki dobe te izkušnje, toda jim ne koristijo — vsaj do sedaj še niso. Delavstvo, večina delavstva gre po svoji stari poti brezbriznosti. Boj socialistov je težak, ker imajo najprej iztrebiti, ali vsaj omejiti ignoranco, ki vlada med delavstvom in ga zaslužuje.

Med duhovniki se je našel Rev. A. J. McCartney, (protestant), ki je v svoji pridigi zadnjo nedeljo obsojal ameriško dnevno časopisje, ker vpliva demoralizujoče na publiko. Vsak večji škandal opisuje na dolgo in široko, in da je stvar privlačnejša, ji dajejo velike, gorostasne naslove. Ženske, zapletene v skandale in orgije, slikajo v različnih pozah dan za dnem. Ko za temni ena afera, imajo pri rokah že drug škandal. Vse pikantnosti najdejo svoje mesto v kolonah tega časopisja. To vpliva pogubno posebno na ženske. Da ti listi pomnože svojo cirkulacijo, prirejajo še različne loterije in konteste. Vse jim služi za pridobivanje čitateljev, katerim dajejo hrano, kakršno ljudje žele, in ne tako, katerim potrebujejo za duševno razvijanje. "Listi ne bi smeli poskušati jezdit na uspehu preko teles nagih žensk", je dejal McCartney. "Nepošteno je umazati človekov karakter na prvi strani in ga potem prositi oproščenja kje na zadnji strani." McCartney apelira na to časopisje, naj se drži poštenjših potov za svojo reklamo in naj se izogiba opisovanju škandalov na način, kakor ga vpotrebljava sedaj. Z apeli ga ne bo izpreobrnil, ker ga je nemogoče spremeniti. Namen kapitalističnih dnevnikov ni vzgajati, ampak loviti naročnike. Če pride v nje kaj dobrega čtiva, ga v toliko večji meri odvaga slabo čtivo. In slabo čtivo je tisto, ki ga ljudstvo, tisto nerazsodno ljudstvo čita s slastjo.

Ni dovolj, da zna človek čitati. Važno je, kaj čita, in dali razume to, kar čita. Ljudi, ki bi razumeli to kar čitajo, sedaj še ni mnogo — ne med maso ljudstva. Zato kupujejo poneumnejavne kapitalistične in druge liste, medtem ko se socialističnih branijo. In če je justica taka, kakršna ne bi smela biti, če bi bila res justica, je to krivda tega nemislečega ljudstva. List, ki vzgaja, ni "priljubljen" pri masi; to je vsled tega, ker noče misliti. Uspeh imajo le kapitalistični listi, in semintja demagogični listi, ki se prištevajo delavskim, ker hranijo svoje čitatelje z bombastičnimi frazami in jih uspavajo z vsakojakimi utopističnimi obljubami.

Japonska je pomnožila svoje čete v Sibiriji. To je znamenje, da ni sklenila še nobene pogodbe z Daljnovzhodno republiko, od katere zahteva, da bi se popolnoma predala japonskemu kapitalizmu. Ker ne more dobiti koncesij z lepa, jih bo vzela; čemu pa ji bo ar-

mada? Rusija s Sibirijo sedaj ni dovolj močna izgnati japonske vsiljivce. Enkrat bo. Bila bi že danes, če bi bilo med delavstvom več solidarnosti in manj demagogiranja, več organiziranja in manj razdvajanja.

Skrajni "levičarji", ki so toliko časa gradili stranko, da so sedaj brez nje, bodo skušali še enkrat strniti svoje vrste na decemberski konferenci v New Yorku. Uspeha ne bo, ker so tudi med seboj preveč razdeljeni. Poleg tega mnogim ni za organizacijsko delo tukaj. Mentalno so še vedno v Rusiji, toda Rusija ne potrebuje takih simpatičarjev. Ona potrebuje organiziran, razredno zaveden proletarijat, kajti le tak bo omogočil, da zavlada socializem v Rusiji in tukaj.

Slovenskim časopisem se je pridružil še en "edini" delavski list. Uboga fraza, koliko trpi! List bo "vzgojevalen", toda mi vemo, kdo tiči za tem vzgojevanjem. Ljudje, ki se skrivajo zadaj, bodo skrbeli, da bo v njem mnogo demagogiranja in zavajanja. Urednik, ki mu je dana nova naloga, je pred nekaj meseci še pobijal nazore in taktiko ljudi, pri katerih je sedaj v službi. Ali je svoje mnenje spremenil? Velik napredek v življenju enega človeka je, če postane čez noč odrešenik — edini — ki je našel pravo pot, po kateri bo privedel izrael v obljubljeni deželo. Pri "Jugoslavenski Radnički Knjižari" v Chicagu se smejejo, ker se jim je prvi akt igre posrečil. Ko je bodo zaključevali, jim bo žal, da so jo pričeli.

"Vzgojevalni" organi v delavskem svetu so zelo zmešali glave nekaterim delavcem. Poldrugo leto so jih tolašili, da bo vsak čas izbruhnila revolucija, katere ni bilo, razun par demonstracij, tako prirejenih, da so dosegle svoj namen — za kapitaliste. In tako je prišlo razočaranje za tiste, ki so jim verjeli. V Garyju in v Indiana Harborju se je nekaj hrvatskih in srbskih delavcev končno pridružilo I. W. W. Od te organizacije so upali, da bo izvedla, kar niso izvršili proroki iz vrst "čistih" revolucionarcev. V Indiana Harborju so ti ljudje dali tiskati nekaj bombastičnih letakov pod firmo I. W. W., v katerih so obljubovali nemogoče stvari. Enkrat bodo mogoče, toda utopisti in fanatiki jih ne bodo izvedli. Policija jih je skoro do nezavesti pretepla, kompanije so jih dale na črno listo, in jeklarski trust je še vedno gospodar jeklarske industrije. Vse, katere so kompanijski agentje osumili, da so v zvezi z I. W. W., je družba odslovlila. Kam bodo šli sedaj po takojšnjo revolucijo? Takih slučajev je več po deželi. Ljudje, ki so jih zakrivili, trdijo, da "vzgajajo delavstvo", ampak ga le opajajo. Socialistični stranki je v korist, da so jo zapustili anarhistični in utopistični elementi. Svoje vrste utrjuje, organizirajo se nove postojanke, in v doglednem času bo postala zopet jaka moč za konstruktivno delo. Kakor stranka, tako je tudi J. S. Z. prestala najhujšo krizo. Mi smo ostali celota — delavna celota. Sanjači so razkropljeni, in če lahko rovarijo naprej, se imajo zahvaliti le obilici gmotnih sredstev. Ta se jim bodo izčrpala. Delo zanj bo potem lažje, če bodo hoteli, in morda se še spametujejo in pridejo iz utopizma na realna tla. Tam se lahko srečamo in gremo skupaj naprej. Če ne, bo mo šli brez njih.

Pšenica in koroza, krompir in fižol raste v božji prirodi. Ali Bog je izgubil oblast nad svojo naturo in njenimi darovi. Kapitalistična družba je reformirala te reči in napravila red.

Izrazite se jasnejše.

V Milwaukee, Wis., je izdajal F. X. Veranich list "Slovenija", katerega je pred kratkim prodal Hrvatom, organiziranim v Jugoslovanskem Prosvetnem Klubu. Ne vemo, kaj tiči za stvarjo, vemo pa, da so ljudje okoli Znanja, ki so bili včeraj komunisti, danes pa slovesno izjavljajo, da niso še nikdar bili kaj takega in da so največji pristaši zakonite borbe, skušali ustanoviti slovenski list, katerega namen bi bil "uništiti" Proletarca. Ker bivši hrvatski sodrugi niso mogli ostati dolgo časa "pod zemljo", so organizirali razne klube, med temi tudi takozvane jugoslovanske prosvetne klube. Tak klub je torej kupil Slovenijo, "ki bo vodila delavstvo v boljšo bodočnost."

List se v prvi izdaji pod novimi gospodarji ni izrazil, kateri struji da pripada. Ne želimo mu delati krivice, zato naj pove, dali bo propagiral za ali proti socialistični stranki, in katero strujo bo zagovarjal, da bomo potem na jasnem. Slepomišiti ni treba; malo več jasnosti ne bo škodovalo, kajti zdi se nam, da tudi milwauški sodrugi ne vedo, kaki nameni se pravzaprav skrivajo za tem klubom pri nakupu lista.

Zastopniki "Znanja" bodo tudi zastopniki za "Slovenijo". To nas utrjuje v veri, da je s tem storjen začetek za "spreobračanje" slovenskih sodrugov od strani hrvatskih prorokov, ki plakajo nad "zapeljavnostjo" slovenskega delavstva.

Kakor smo že omenili v prejšnjih izdajah, pripravljamo svoje čitatelje na pot iz komunistične v "legalno delavsko stranko". V svoji zadnji izdaji ima zopet kar dva članka v tem oziru. Toda na potu jim je J. S. Z. To je treba uničiti, in da se to zgodi, je treba najprvo uničiti Proletarca. Od tod njihove želje po slovenskem listu. Eselpisti so poskusili svojo srečo, in sedaj so pricapljali za njimi še "jeremijaši". Če imajo dosti denarja, naj imajo svojo zabavo. Ampak po našem mnenju bi ga lahko porabili v propagandistične svrhe, ne pa za razdiranje delavskega gibanja. Vsi komunisti, kateri niso prevzeli fanatizma, priznavajo skrahanje svoje "revolucionarne" taktike v komunistični stranki, in da rešijo vsaj ostanke, bodo imele razne narodnostne frakcije v New Yorku sestanek za ustanovitev nove delavske stranke, katere cilj bo "delavska republika". To je velik skok nazaj od bombastičnih fraz, ki so jih govorančili od leta 1919 naprej.

Ničesar nimamo proti hrvatskim sodrugom, ako se res **SODRUGI** in žele podpirati slovenski tisk za **PROPAGIRANJE SOCIALIZMA**. Nastopili pa bomo brezobzirno proti provokatorjem, pa naj prihajajo od kjerkoli, kajti rušilci solidarnosti in socialističnih organizacij ne zaslužijo druggea.

Če je tem ljudem v resnici za socialistično delo in organizacijo, naj se pridružijo stranki, katere je že tukaj in ki je tudi srečno preživela vse krize in v članstvu ponovno narašča. Kar je v nji napačnega, bomo lahko popravili kot sodrugi in ne kot rušilci, ki so jo toliko časa rušili, da so sedaj sami brez organizacije ki bi kaj štela. Ko bi bili pametni, bi poslušali Lenina in druge ruske komuniste ter bi se ne udajali "detinski bolezni prenapetega radikalizma."

Moč socialističnega gibanja je zapopadena v organizaciji in v časopisju. Socialistično časopisje vzgaja delavstvo za socialistično organizacijo. Širite socialistični tisk!

Zmešana igra.

Hughes predlaga na washingtonski konferenci relativno zmanjšanje vojnih mornaric.

Del kapitalističnega šasopisja zakriči: "Doba trajnega miru je prišla!"

Hearstovo časopisje: "Hughes izdaja Ameriko! Ljudstvo, bodi na straži! Zahtevaj največjo vojno mornarico na svetu in na tisoče aeroplanov." (Ljudstvo ploska. Pacifisti plakajo.)

Socialisti iz galerije: "Trajnega miru ne bo, dokler bo vladal kapitalizem."

Vse kapitalistično časopisje, Hearstovo ljudstvo in pacifisti: "Kdo bi se na vas oziral! Vi boste to vedno trdili."

Briand: "Francija ne more zmanjšati svoje armade. Mi branimo civilizacijo pred Nemci in Rusi."

Vsi, (razun socialistov): "Živela slavna francoska armada!" (Briand odide.)

Japonci: "Mi smo za zmanjšanje naše mornarice, toda zahtevamo na Kitajskem in v Sibiriji več pravič." (Kitajci se tresejo od jeze. V ozadju se peni od jeze neki nepozvani zastopnik sibirske republike.)

Kitajski zbor: "Mi zahtevamo, da bomo mi vrnarji naših duri. Zahtevamo, da se nam povrnejo ugrabljene dežele, da se odpravijo sodišča in poštni uradi tujih dežel na našem ozemlju." (Japonci in Američani se smehljajo in pri tem se delajo začudene.)

Anglež Balfour: "Predlagam, da se izvoli posebna komisija, ki naj preišče, v koliko so zahteve Kitajcev opravičene in o rezultatu naj poroča čez dvajset let." (Soglasno sprejeto od članov konference, kolikor jih ima pravico glasovanja. Polovica kitajskega korusa demonstrativno odide.)

Hughes: "Zdi se mi, da je najprvo potreben sestanek ameriških in japonskih delegatov, kajti Kitajsko spada v prvi vrsti nam in Japoncem."

Balfour: "Protestiram!"

Hughes in Kato: "No, pa pojdi še ti v posebno sobo." (Ostali Kitajci odidejo kričaje iz dvorane. Sibirec žuga proti diplomatom. Zagrinjalo pade.)

Ostali del igre se vrši za kulisami. — *K. Teleban.*

Ameriški kapitalisti grade tovarne v inozemstvu.

Že pred vojno so gradili ameriški kapitalisti tovarne v inozemstvu, kot v Nemčiji, Rusiji, na Kitajskem in drugje. Sedaj se na grajenje tovarn izven ameriških mej še bolj pripravljajo. Med drugimi bo dal zgraditi tudi detroitski Ford svojo avtomobilsko tovarno v Nemčiji. Kapitalisti izvajajo, da so plače ameriških delavcev v primeri s plačami evropskih delavcev tako visoke, da je nemogoče konkurirati evropskim in azijskim izdelkom. Zato investirajo kapital v podjetja v Evropi in Aziji. Harvester trust ima svoje tovarne v Rusiji in drugod. Poljedelske stroje izdeluje za evropski trg v Evropi. Družbe, ki izdelujejo razne električne stroje in priprave, imajo svoje delavnice tudi v Evropi. Enako je z vsemi drugimi večjimi industrijami.

Ni samo ameriški kapitalizem tisti, ki gradi tovarne v tujih deželah. Isto dela angleški, nemški, japonski itd. Kitajska je določila visoke carine za tekstilne izdelke, z namenom, da protektira svojo tekstilno industrijo. Dosedaj je pošiljala iz svojih predilnic na Kitajsko Japonska največ tekstil. Da se izogne vi-

soki carini, bo gradila predilnice na Kitajskem. Gre se samo za profit in za trg. Kaj se zgodi z japonskim delavstvom, ki bo izgubilo vsled tega delo, to kapitaliste ne briga.

Svoječasno so Združene države naložile visoko carino na svinčnike, ker ameriške tovarne za svinčnike niso mogle konkurirati evropskim. Nemški kapitalisti so hitro napravili nekaj izdelovalnic svinčnikov v tej deželi in si na ta način ohranili svoj trg in — profit.

Če ameriško delavstvo misli, da nima ničesar skupnega z evropskim in azijskim, se moti. A. F. of L. je svoječasno odstopila od amsterdamske Internacionale strokovnih unij, ker jo je smatrala za preveč "radikalno". Sčasoma ji bo še premalo radikalna.

Delavstvo se mora učiti spoznavati ekonomsko življenje. Vse napredne unije so podvzele potrebne mere, da podučujejo svoje članstvo o ekonomskih zadevah in o industriji sploh. Časi, ko je delavstvo mislilo, da ga notranje zadeve v industriji ničesar ne brigajo, so za nami. Kaj nam koristijo boji za visoke plače v Ameriki, če pa tukajšnja industrija počiva, ameriški kapital pa obratuje tovarne v inozemstvu in pošilja izdelke, narejene v tujih deželah, tudi na ameriški trg? To so stvari, o katerih mora delavstvo temeljito misliti, in ko bo mislilo dovolj dolgo, bo prišlo do zaključka, da je v sedanjih ekonomskih razmerah edina pot, da se delavstvu vseh dežel odpomore, socializiranje naravnih bogastev in produktivnih ter distributivnih sredstev.

Razredni boj.

V zvezi z mesarskim štrajkom je sodnik Denis E. Sullivan na vrhovnem sodišču v Cook County izdal dne 8. decembra 1921 sodniško prepoved proti Amalgamated Meat Cutters and Butchers Workmen of North America, The Coopers International Union of America, The United Association of Plumbers and Steam fitters of the United States and Canada, kakor tudi proti vsem agentom, zastopnikom in osebam, ki so v zvezi z gori imenovanimi organizacijami. Dalje proti osebam, katerih imena so neznana in proti tistim, ki pomagajo ščuvati, svetovati, nagovarjati ali pomagati njim ali kateremukoli izmed teh ali njihovih advokatov, posredovalcem in služabnikom ali kateremukoli od teh, zapovedujoča gori navedenim obtožencem in tistim, ki na kakršenkoli način konspirirajo z njimi, pomagajo, ščujejo, dajejo nasvete, navdušujejo, pomagajo njim ali kateremukoli izmed njih in katerikoli preje imenovani osebi, da se absolutno vzdrže in odreko od nasljednega:

Od kakršnegakoli vmešavanja, oviranja, obstruiranja ali vstavljanja posla tožnikov ali njihovih zastopnikov, nastavljenecv ali služabnikov na delu, ki ga imajo in je v teku v rečeni listi tožnikov v Chicagi ali kje drugje, z namenom, da škodijo tozadevnim tožnikom; od vstopa na ozemlje, kjer so vposlenci tožnikov na delu z namenom, da se vmešavajo v njihovo delo, da jih ovirajo ali jim obstruirajo posel tožnikov kakorkoli; Od siljenja ali nameravanja siljenja z grožnjami, nagovarjanja, sile, nasilja ali prisiljevanja katereregakoli vposlenca tožnikov ali katereregakoli izmed njih, da zapusti delo tožnikov; Od preprečevanja ali poizkuševanja, preprečevanja katererekoli osebe ali oseb potom grožnje, nagovarjanja, siljenja ali prisiljevanja od odvracanja sprejemanja posla ali uslužbe tož-

nikov ali katereregakoli od teh nagovarjanja naj zapusti rečeno službo ali vposlenje; Od siljenja, posluževanja ali nameravanja da se prisili ali prigovori potom grožnje, nagovarjanja, nasilja, pritiska ali prisilja tožnikov ali katereregakoli izmed njih proti njihovi volji, da se vposli ali odslovi katerokoli osebo ali osebe; Od vsakega dejanja ali dejanj, ki so zvezana s konspiracijami ali zarotami in v zvezi, da se omeji in ovira tožnike ali kdorkoli izmed njih od svobodne, nepretrgane in neovirane kontrole in vodstva njihovega poslovanja in zadev; Od kakršnihkoli zapovedi ali naredb, ki bi pomagale kaki osebi ali osebam izvrševati kakršnokoli gori navedeno dejanje. Od zbiranja ali čakanja na hodnikih ali ob hodnikih, alleys, cestah in obmejnih ali v mejnih dohodih h kateremukoli prostoru, ki je zaseden ali kjer se nahajajo uslužbenci katereregakoli teh tožnikov, z namenom, da se ovira usposlenje pri izvrševanju njihovih dolžnosti ali da puste službo katereregakoli izmed tožnikov. Od vmešavanja v kakršnemkoli smislu, vtikanje ali vbadanje v katerokoli osebo, ki je vposlena po tožnikih ali ki bi iskala pri tožnikih vposlenja. Od bodisi posamezno ali v zvezi z drugimi, skupno ali okrog dohodov katererekoli tovarne ali tovarn, plantažo ali v trgovske prostore tožnikov, z namenom piketiranja, straženja ali čuvanja cest, alleys in dohodov. Od piketiranja, straženja ali čuvanja dohodov, ki so okupirani po uslužbencih katereregakoli tožnikov, ali ulic, alleys in tozadevnih dohodov v kakršnemkoli smislu. Od vmešavanja s takimi vposlenci ko gredo na delo ali iz njihovega dnevnega dela. Od obiskavanja bodisi posamezno ali skupno, hiš vslužbenec bodisi katereregakoli tožnika z namenom grožnje, prigovarjanja ali siljenja, da zapusti katerikoli uslužbenec tožnika svoje delo, ali da naj se ne poda več na delo ali od kakršnekoli grožnje ali prigovarjanja družine ali članov družine takih uslužbencev na njihovih domovih ali kje drugje. Od rabljenja besede "Skeb" napram takim vposlencem ali tistim, ki žele uslužbenja pri kateremukoli tožniku; od rabljenja imen ali besed, ki vzbujajo sovražnost, kritiko, cenzuro ali zaničevanje, ker je v zvezi z vposlenjem rečenih delavcev, ali besed, ki so namenjene za sramoto, neprijetnost in izpostavljanje dotičnih vposlencev ali prizadovanja za dosego vposlenja, dokler častno sodišče v zaslišbi ne izda drugo naredbo ali naredb.

Pod to sodniško prepovedjo je podpisanih 22 mesarskih korporacij, ki so vložile tožbo in dobile sodniško prepoved proti gori imenovanim organizacijam mesarskih delavcev. Ali more spričo takih sodniških prepovedi še kdo trditi, da ni razrednega boja?—F. P.

Grove Samuel Dow, profesor na Baylorskem vseučilišču v Vacco, Tex., je spisal znanstveno knjigo. Gospodje, ki stoje nad tem profesorjem, so pronašli, da knjiga na nekaterih mestih ne soglaša z nauki svetega pisma. Profesor je resigniral iz službe v vseučilišču in resignacija je bila sprejeta. — To je dnevna vest. Bylorsko vseučilišče je baptistična institucija, torej verska ustanova. Profesor je vedel, da mora pisati in učiti tako, da bo v soglasju s svetopisemskimi pravljicami. Toda znanost je tako oddaljena od naukov v bibliji, da je skoro nemogoče spisati celo psevdo-znanstveno knjigo, ne da bi bila v gotovih ozirih v nasprotju z biblijo. Direktorji bylorjeve univerze ne vedo tega, in tako je moral profesor Dow izgubiti službo. Ali so take univerze koristne ustanove? Ali jih bo družba bodočnosti tolerirala? Ne bo jih, kajti po-neumnjevanje ljudstva potom šol ne bo dovoljeno.

Časopisje najboljši agitator.

KO je pred leti socialistična stranka razposlala na člane vprašalne pole, v katerih jih je vprašala, kaj jih je napotilo v socialistično gibanje, je bilo iz odgovorov posneti, da je pridobilo 55% strankinega članstva socialistično časopisje. Vsa druga agitatorična sredstva so pridobila le 45% članov.

ČASOPISJE je najvažnejše propagandistično sredstvo; in je najvažnejše vzgojevalno sredstvo. Kapitalizem se zaveda moči, ki jo ima časopisje. Socialistično časopisje vzgaja. Kapitalistično in klerikalno časopisje

pisje poneumnjuje. Kapitalizem ima delavstvo pod svojo kontrolo, ker ga je priklenil k sebi potom svojega časopisja. Število socialističnega delavstva narašča zaeno s številom naročnikov socialističnega časopisja.

V DEŽELAH, kjer je socialistično časopisje močno, so močne tudi socialistične organizacije. Kjer ni, je delavsko gibanje šibko. Isto velja za gibanje jugoslovanskega delavstva v Zedinjenih državah. PROLETAREC je edini socialistični list, ki ga lastuje slovensko delavstvo, organizirano v Jugoslovanski socialistični zvezi. PROLETAREC je edini list, ki vzgaja naše DELAVSTVO za socializem in ga navaja v socialistično organizacijo. Socialistični list se ne zadovoljuje samo z zabavljanjem proti kapitalistom. Takega zabavljanja je med nami preveč, PREMALO pa je vzgojevalnega dela; delavstvu je treba kazati njegove napake. Treba ga je poučiti, da je DELAVSTVO KRIVO, da imamo brezposelnost, neštete stavke, vojne, preganjanja itd. Vsega tega ne bo, KADAR BO DELAVSTVO ZRELO, DA ODPRAVI SEDANJI SISTEM IN GA NADOMESTI S SOCIALISTIČNIM SISTEMOM.

DOLŽNOST vsakega zavednega delavca je širiti svoje socialistično glasilo. Vsakdo, ki se zaveda krivic, ki jih povzroča današnja družabni sistem, bi moral biti agitator za širjenje PROLETARCA. V naselbinah, kjer še ni zastopnikov Proletarca, naj se priglasijo tisti, ki so pripravljeni žrtvovati nekaj ur agitaciji za pridobivanje naročnikov Proletarcu. Pišite upravništvu po potrebne informacije. Iznebite se brezbržnosti in primite se aktivnega dela za pridobivanje naročnikov Proletarcu in novih članov J. S. Z.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Dopisi.

INDIANAPOLIS, IND. — Za organizirane sodruge je pred vsem važno, da prihajajo na seje kluba. Zamenjanje udeleževanja sej je zanemarjanje dela za organizacijo. Na klubovih sejah se razpravlja o agitacijskem in kulturnem delu v naselbini, ako je klub v resnici aktiven. Če hočemo aktiven klub, moramo imeti aktivno članstvo.

Prihodnja mesečna seja našega kluba JSZ. se vrši v nedeljo 18. decembra v Slov. nar. domu. Redne klubove seje se obdržujejo vsako tretjo nedeljo v mesecu v prej omenjenih prostorih, kar naj članstvo vpoštevava. Na prihodnji seji bo na dnevnem redu več važnih zadev, katere je treba rešiti, zato je navzočnost vseh članov potrebna. Zadnja seja se vsled premajhne udeležbe ni mogla vršiti. Upam, da se ta slučaj ne ponovi več.

Privedite na prihodnjo sejo nove kandidate za v klub. Pridobivanje novih članov socialistični organizaciji naj bo naša največja naloga. Delavstvo bo močno, ako bo organizirano; neorganizirano bo vedno ječalo pod peto izkoriščevalcev. Jačajmo našo organizacijo, izobražujmo delavstvo za socializem in razširjamo naš tisk. *Član kluba.*

CHICAGO, ILL. — Članstvo kluba šte. 1, JSZ., opozarjam, naj se polnoštevilno udeleži seje v petek dne 16. decembra ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. Dnevni red te seje bo važen, zato je potrebno, da bo udeležba polnoštevilna.

Na Silvestrov večer (31. decembra) priredi klub domačo zabavo s primernim programom v dvorani SNPJ. Agitirajte za to priredbo. Vstopnice se dobe v uradu Proletarca in pri posameznih sodrugih. — *Tajnik.*

ZA STORE SE BOJE.

SHELDON, WIS. — Iz te farmerske naselbine pride malokdaj kak glas v javnost. V Proletarcu še nisem videl dopisa od tu. Jaz se težko pripravim k pisanju, ampak to pot sem se.

Iz upravnništva sem dobil opomin, da mi je naročnik potekla, zaeno z apelom, naj dobim kaj novih naročnikov. Podal sem se okoli nekaterih ljudi na agitacijo, toda sreča mi ni bila mila. Bolje je uspeła moja boljša polovica, ki je dobila enega naročnika.

Za list, ki zastopa delavske koristi in izobražuje proletarijat, je silno težko agitirati. Laglje je kaj napraviti za "hišo božjo"; zanjo bi dali ljudje, kakor dajo za vsako poneumnjevalno stvar. 99 odstotkov ljudi se brani prispevati za sebi koristne akcije, brani se naročati na socialistične liste, toda za kake prevarantske in bedaste stvari prispevajo.

Tudi tu grade letos eno tako hišo, v kateri se bodo reševale duše — in praznili žepi nerazsodnih ljudi.

Kakor čitamo, vlada v industrialnih krajih velika brezposelnost; ta nam je tukaj nepoznana. Nam časa še primanjkuje; vsakdo se muči, da bi izčistil čimveč zemlje, pri tem pa nas ovira občutno pomankanje gmotnih sredstev. Denarja ni za dobiti nikjer, ker so farmerski produkti padli v cenah pod ničlo; ko človek premišljuje o svojih težavah in težkem boju za obstanek, ga zagrabi volja, da ne bi prijel za nobeno delo — ampak kaj se hoče — moramo!

Taka je kapitalistična politika: Na eni strani hoče izstradati industrialne delavce, da bi bili pripravljeni garati za vsako plačo, na drugi strani pa prisiliti farmerje, da bi prodajali pridelke špekulantom za vsako ceno. Teh razmer smo si sami krivi. Še nekaj takih sunkov od strani denarne gospode napram nam, pa bo tri četrtine posestnikov v okraju Rusk bankrotiralo. Mislim, da bo potem agitacija za socialistični tisk lažja, ker bodo tudi farmerji spoznali, da so v ravno taki odvisnosti od kapitalistov, kakor industrialni delavci. Nekateri se sedaj izgovarjajo, da so bili "do-

bri" socialisti, dokler niso spoznali socialističnega programa. "Produkcija in distribucija", te besedi jih strahita. Mislijo, da jim bo socializem pobral nekaj štorov, pa jih dal drugemu. To je čuden "bavbav", katerega so v svoji neurejeni domišljiji sami ustvarili. Zdi se mi nekako tak strah, kakršnega sem jaz imel enkrat za spremljevalca. Še kot mlad fant v starem kraju sem šel eno noč v sosedno vas (po kaj, to je moja stvar). Med potjo sem nalahko prepeval, in ko s petjem preneham, zaslišim nekako prihuljeno zvižganje za seboj. Tedaj pa lasje po koncu, ušesa so se mi nategnila, fant pa v beg, kar so ga nesle noge. Bolj ko sem tekel, bolj se je čul žvižg. Ko sem bil že blizu vasi, izmučen in vpehan, se ustavim in ojunačim, in glej ga spaka, tudi žvižga ni bilo več. Kaj je bilo? Platnene hlače, ki sem jih imel na sebi, so z drgnjenjem med nogami proizvajale zvižg, ki sem ga v svoji domišljiji ustvaril za strah. Tah strah imajo tudi tisti ljudje, ki mislijo, da jim bo socializem zaplenil beračijo, ki jo imenujejo posestvo. Kaj pomeni socializiranje produktivnih in distributivnih sredstev, se lahko vsakdo pouči iz Proletarca. Predno ne bo na jasnem, naj si ne dela nepotrebnega strahu.

Kar se tiče oblike lista, sem jaz za sedanjo. Če se bo večina izrekla za staro, pa tudi ne bom imel ničesar proti. Meni je v prvi vrsti za list sam, neoziraje se na formo. — *Ignac Kolar.*

CARLINVILLE, ILL. — Delavske razmere so tukaj zelo slabe; samo en rov obratuje. Nobenemu ne svetujem, da bi prišel sem za delom, ker ga je nemogoče dobiti.

Društvo Carlinvillski Slovenci, št. 362, SNPJ., je v principu sprejelo predlog, da se pridruži Izobraževalni pomožni akciji JSZ., toda določitev svote je prepuščilo decembrski seji v odločitev, ker na zadnji ni bila zadostna udeležba. Prihodnja seja bo 18. decembra.

Tudi seja socialističnega kluba se vrši 18. decembra v isti dvorani kot društvena seja; upam, da se bo članstvo udeležilo obeh sej polnoštevilno.

Pevsko in izobraževalno društvo "Slavček" bo priredilo na Silvestrov večer (dne 31. decembra t. l.) plesno veselico v Litvinski dvorani na High in Washington Sts. Tukajšnje občinstvo vabimo, da pride omenjeni večer v obilnem številu na to priredbo. Poskrbljeno je za dober program in izvrstno godbo. S postrežbo bo lahko vsakdo zadovoljen, za kar bo poskrbel odbor.

Mike Machek.

PO VOLITVAH.

HERMINIE, PA. — Število oddanih glasov pri zadnjih volitvah za socialistične kandidate dokazuje, da smo napredovali od predsedniških volitev. Slovenska kandidata na socialističnem tiketu sta dobila 54—55 glasov in približno toliko tudi drugi socialistični kandidati. Od 500 oddanih glasov smo jih dobili 10 odstotkov. To ni slabo za tako majhno naselbino, kjer delodajalci lažje kontrolirajo svoje delavce-volilce, kakor pa v večjih mestih.

Vseh oddanih glasov za prave socialistične kandidate v okraju Westmoreland je bilo 3072.

Na socialističnem tiketu je kandidiral za sodnika tudi republikanec. V vsej stvari je bil seveda trik. Ta kandidat je bil vpisan kot tak na treh tiketih. Na socialističnem je bilo oddanih zanj 4000 glasov, torej več, kakor pa za resnične socialistične kandidate. Seveda so glasovali zanj pristaši drugih strank in to nalahč ravno v socialistični rubriki. Stvar ima dvojen namen: Spraviti pri volilcih v dvom socialistične kandidate sploh, ob enem pa dati priliko provokatorjem, češ, glejte, kakšne kandidate imajo socialisti? In potem, ko je tak trustovec izvoljen, imajo priliko kričati: "Glejte, za kakšnega človeka so glasovali socialisti." Ampak socialisti ga niso volili, kajti kdor je socialist

je tudi vedel, na kak način je prišel dotičnik na naš tikit. Poleg tega je delavstvu poznano njegovo prejšnje delovanje, ravno tako njegova aktivnost v republikanski stranki. Pri primarnih volitvah obstoji možnost, da morejo pristaši ene stranke uriniti svojega kandidata nasprotni stranki. Par takih izkušenj bo socialiste naučilo, da je treba delati v vseh ozirih in se temeljito pripraviti na boj na vseh poljih volilne borbe.

Meni se je predbacivalo, da sem priporočal voliti *straight* socialistični tikit in s tem agitiral za najboljšega prijatelja družbe z mojimi dopisom 2. nov. v *Prosveti*. Ko sem pisal dotični dopis, nisem vedel, da bo ta sodnik kandidat na socialistični listi. Mi smo postavili svojega kandidata, katerega ime smo pisali na primarno glasovnico. Ker je tajnik County organizacije soc. stranke o tem malo pozno obvestil člane, ni bilo mogoče tajnikom lokalnih organizacij pravočasno obvestiti volilce o stvari. Jaz sem dobil pismo na dan primarnih volitev, torej tudi prepozno, vendar pa sem šel okoli naših volilcev in jim pojasnil stvar. Na ta način je naš sovražni kandidat za sodnika prejel več glasov pri primarnih volitvah kot socialistični kandidat, in tako je ostal on na našem tikit. V mojem dopisu sem svaril, da se take nakane nasprotnikov lahko posrečijo, ako niso socialisti dovolj močni in na straži, da jih preprečijo. Ta slučaj je pokazal, kako potrebno je, da spadamo k socialistični organizaciji in da moramo biti aktivni. Pridite v naše vrste, širite in podpirajte našo literaturo. Kadar bomo močnejši, nam tudi kandidatov ne bo manjkalo. Močna organizacija je moralna sila, ki lahko prisili tiste svoje kandidate, ki so bili izvoljeni v urade, da morajo odstopiti, ako ne vrše svojega dela v soglasju socialističnih načel in strankinega programa.

Kdor je proti vojni, kdor je za odpravo brezposelnosti, za socializiranje industrije, naravnih bogastev, prometnih sredstev itd., naj se pridruži socialistom. Republikanci in demokrate so služabniki denarnih interesov; socialisti so bojovna stranka ljudstva za ljudstvo.

Napačna je teorija, da ni stranka glavno, ampak kandidat, ki je na glasovnici. Kandidat republikanec ali demokrat je lahko kot oseba zelo dober človek, toda stranka, ki ga izvoli, zahteva od njega, da brani privatne interese in s tem kajpada škoduje ljudstvu, dasi ravno se ljudstvo ki ga voli in morda kandidat sam ne zaveda tega. Stranke imajo program, imajo načela, in po teh se ravna tisti, ki so izvoljeni. Socialisti ne bodo zastopali kapitalističnih interesov, ker imajo svoj program, ki je protikapitalističen. Kapitalistični kandidati delajo obratno, za kapitaliste in proti ljudstvu.

Dopisnik, ki je kritiziral moj dopis, naj ga še enkrat prečita; ako ga nima, mu lahko jaz poštežem žnjim. Jaz vem kaj sem pisal in sem pripravljen vsak stavek pojasniti, ako želi. Dejal je tudi, naj se Amerikanci brigajo in podpirajo take reči. Naturalizirani državljani imajo enake dolžnosti, kakor tu rojeni delavci. Oboji se morajo boriti za obstanek, oboji imajo enake izkoriščevalce in oboji enake interese. Mi storimo svojo dolžnost, ljudje drugih narodnosti pa naj napravijo svojo. V Ameriki izhaja veliko socialističnih listov in revij, pisanih v angleščini. Ako bi jih ameriški delavci ne podpirali, bi ne mogli izhajati. Jaz n. pr. sem naročen na štiri angleške socialistične liste: na dve revije, en tednik in en dnevnik. Našo literaturo je treba podpirati, ker jo izdajamo zato, da lo delavstvo čita. Z literaturo širimo socialistično znanje, s povečanim znanjem utrjujemo socialistično organizacijo.

O slovenskem delavstvu v tem kraju se moram pohvalno izraziti, kajti v našem boju je na strani naše borbe in jo podpira gmočno in moralno. Ker so zavodni, imajo med domačini in drugorodci tudi večji ugled, kot bi ga imeli, če se ne bi brigali za nobeno stvar in bi živeli v duševnem mrtvilo. Organizirani delavci so spoštovani. Za neorganizirane se nihče ne briga in kompanije jih omalovažujejo. V mislih imam take delavce, ki se bore za organizacijo in morajo vsled tega mnogokrat tudi trpeti.

Naše društvo Prostemislec, št. 87, SNPJ., in socialistični klub sta pristopila k pomožni izobraževalni akciji JSZ. Klub si je nabavil za \$10 naročniški kart za pennsylvansko socialistično glasilo "*The Worker*",

ki izhaja v Readingu. Vsakdo, ki kupi to karto, zapiše nanjo svoje ime in naslov ter jo odpošlje, dobiva tednik "*The Worker*". Kdor je zmožen angleščine, naj si ga naroči. Če poznate kakega Američana, ga nagovorite, da se naroči na omenjeni list. Karte se dobe pri meni.

Delavstvo mora čitati socialistične liste, da bo poznalo socializem in se borilo zanj. Pridobivajmo naročne socialističnim listom!

Irci se bore za svobodo nad 700 let, in sedaj mislijo, da so jo dobili. Predno bodo svobodni, se bodo morali malo bolj poglobiti v socialistično literaturo, da se iz nje pouče, kaj je prava svoboda. Spoznali bodo, da sedaj še niso osvobodeni, ampak so dobili le eno zmago v boju na potu k pravi svobodi.

Edison je nekoč dejal, da bo Amerika civilizirana v 20. letih, ako se upelje v šolstvo pravičen učni sistem. Zelo hitra bi bila pot v civilizacijo, če bi socialisti kontrolirali šolstvo. Dobili ga bomo v svoje roke, kadar ga bomo hoteli. Prej pa se bomo morali organizirati v mnogo večji meri kakor smo sedaj. Ker vemo, da potrebujemo večjo organizacijo, skrbimo, da jo bomo večali.

Apeliram na naše sodruge, naj se polnoštevilno udeležijo decemberske seje kluba. Tiste, ki so zaostali s članarino, naj jo poravnajo; če ne morejo, naj to sporoče, da se jih smatra i v nadalje za člane, ako obljubijo, da bodo poravnali, kadar jim bo mogoče. Kdor ne stori eno ali drugo v tu omenjenih sugestijah, bo črtan iz organizacije kakor določajo pravila.

Na zadnji konferenci delegatov County organizacije soc. stranke je bilo sklenjeno, da naj klubi zavzamejo kako akcijo v podporo sodrugu Stuchelnu, ki je že več let slep. On je tudi predsednik County organizacije in pomeni za to okrožje v našem gibanju to kar pomeni Debs za stranko v splošnem.

Stuchelnu proti usoda, da bo moral v ubožnico, ker ne more več plačevati najemnino za stanovanje. Njegova soproga je stara in mu pomaga kolikor taka ženska pač more, največ s tem, da ga vodi okoli po njegovih polih za stranko. On je vseskozi aktiven in svoje življenje je posvetil delu za socializem. Leta 1891 je bil odpuščen iz milice, ker ni hotel streljati na stavkarje-premogarje v Pennsylvaniji. Vsled te "nepokorščine" je postavil v nevarnost svoje življenje, ker so mu zagrozili, da bo ustreljen. On se ni ustrašil, ampak je odgovoril, naj naredi z njim kar hočejo.

Ako priredi naš klub veselico z namenom, da se pomaga s. Stuchelnu, priporočam že sedaj, da se udeležite v obilnem številu. Držimo se gesla: Kdor je z nami, smo mi z njim. — On mi je rekel, da se bi mu z eno dobro operacijo morda posrečilo ozdraviti eno oko, toda zdravnik ne operirajo zastonj. Pokažimo mu, da simpatiziramo z njim in da smo mu pripravljene pomagati po svojih močeh.

Anton Zornik.

NEKOLIKO KRITIKE.

PUEBLO, COLO. — Ko so čitatelji "*Proletarca*" prečitali v 736 šte. "*Proletarca*" članek "*Iz katakomb na plano*" in komentar, je marsikdo izmed njih napravil sodbo o Eastmonovem članku in komentarju.

Ker gotovi dopisniki izražajo željo, da tudi drugi delavci povedo svoje mnenje v javnosti o toliko naglašanjem vprašanju taktike stranke, sem se namenil tudi jaz napisati nekaj vrstic v tem oziru.

Proti koncu članka je zapisal Eastman zelo značilne besede, ko pravi: "Nobenega zakona ni, ki nam bi preprečeval formiranje organizacije, katera bi rešila vsaj del tega delavstva pred pogreznem v močvirje laborizma in rumenega socializma."

Te besede povedo vse; povedo to, da komunistična stranka obstoji in se bo razvijala.

Sedanji in bivši člani J. S. Z. vedo (ne vsi, kajti če ima kdo plačano karto pri stranki, s tem še ni rečeno, da je socialist), kako je nastal razkol v stranki. Včasih sodimo druge tako kot sodimo sebe. In ravno v tem smo tolikokrat prevarani in razočarani. Ko je v stranki nastal razkol, si je povprečni delavec-socialist, ki ima vsaj nekoliko socialnega znanja, rekel: "Levičarji so principiuelno internacionalni, kar je desničarjev, so pa principe poteptali in njim je vse-

no, kedaj priroma človeštvo v socializem. O njih lahko smelo rečemo, da so oportunisti. Dogodki zadnje vojne so delavce veliko naučili. Socialistična stranka je v Zedinjenih državah zelo šibka; prav maloštevilna je v primeri iz predvojnih časov. In vendar bo semintja uspeła v političnem boju, zakaj? Ker bodo za socialistične kandidate glasovali tudi ljudje, ki niso člani stranke. To se vidi že sedaj. Stranka ima okoli deset tisoč članov (na podlagi zadnjega poročila tajništva stranke jih ima 13.000. — Ured.), v New Yorku pa je bilo oddanih okoli sto tisoč glasov za socialiste. Toda ako mislijo člani stranke, ali pa tisti elementi, ki so nasprotni socializmu, da je sedaj po vojni manj socialistov, se motijo in varajo sami sebe. In kje so ti ki niso všteti? bo morda kdo vprašal. Proletarec bo povedal, da so v katakombah; drugi bo rekel; "nikjer niso." Toda so; vsaki dan jih je več.

Taktika. Zmerni socialisti (in Proletarec) uče, da pridemo v socializem, kadar bo ljudstvo zrelo za socializem in parlamentarnim potom. (?) Kapitalistični diktatorji se temu smejejo in to taktiko tudi podpirajo, ker vedo, da se to ne bo še tako hitro zgodilo. Delavci — naj že dela kdo kar hoče — morajo kontrolirati produkte v njih lastno korist in s tem bi tudi odpravili brezposelnost. Denarni trust in gospodarji tovarov in trgov jo ne bodo odpravili — to vemo. Socialistični intelektuali so to dovolj jasno povedali. In predno se to zgodi, mora biti neke nek odpor; to se pravi, da delavstvo mora reči, "do tukaj in ne dalje." Če hočete uživati in zapravljati, si morate sredstva pridobiti z vašim delom, kajti lenuhov in trovov počemo, da bi žrli za sadove naših žuljev. Kadar bo tako mislila večina delovnega ljudstva, ali mislite, da bo čakala, da prične tudi manjšina tako misliti in se pridružiti večini? Ali pa, da bodo čakali, da se tudi denarni trust spreobrne in jim izroči komando nad industrijo in s tem izgubi privilegij vladati proletarijat? To se ne zgodi. Tudi rimski Neron je imel upornike. Tudi fevdalizem na Slovenskem je bil poražen od kmečkih upornikov. To mnenje — to sodbo imam glede na razkol v stranki. Komunistična stranka — legalna ali nelegalna — bo imela vedno več moči, ker pove in kaže naravnost, kaj smejo lastovati delavci, dočim bo socialistična stranka živela seveda po načelu socializma v socialistično družbo. (?) Ampak kadar je ljudstvo nepotrpežljivo, tedaj zavre vse teoretične nauke. Kakor rečeno, delavstvo noče slediti parlamentarcem. Slovensko ljudstvo tukaj in v Sloveniji prav dobro pozna g. Kristana. Obsojen je od njegovih lastnih pristašev. Kakšen je njegov socializem, kadar je treba zagovarjati principe, ako jih sploh ima? Princip je to, da se za njega tudi žrtvuje ne pa da ima koristi od tega. Proletarec je med vojno, ki ga je urejeval Kristan, imel mnogo povedati o napačni taktiki ruskih delavce, toliko, da se je bivšim članom JSZ. studilo tako pisanje. Govorilo se je samo o napakah v Rusiji, a sami sebe niso videli, ko so jih delali name-noma.

Neki dopisnik iz Ohio pravi, da je treba proletarijat najprvo vzgojiti, kajti nobeno ljudstvo ne mara diktature. Slovenski tlačani niso znali ne pisati ne čitati, pa so se uprli in tlačanstvo je bilo odpravljeno. Diktaturo imamo danes tako in tako, in sicer v senčih bajonetov, da moramo delati kadar rečejo in počivati kadar rečejo, če tudi pogineš na cesti od lakote ti in tvoja družina. Ali ni to diktatura? Predno pa se zamore vzgojiti socialistična družba, se mora vendar doseči tisto, s katerim se jih bo naučilo. In to tisto je vendar neka pot, neka borba za sredstva, s katerimi se bo priboril socializem za članstvo.

Joseph Hochevar.

"Proletarec" je socialistični list, ustanovljen, da propagira socializem med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki. Proletarec s svojo malo četico sodrugov je pričel pred 16. leti orati ledino za socializem med našim proletarijatom. Kolikor je med našim delavstvom v tej deželi socialističnega znanja, so ga dobili večinoma iz Proletarca, tudi pisec gornjega dopisa, ki pa se ne zaveda tega. Uredništvo Proletarca stoji na stališču, da sme vsak sodrug, ki je res sodrug, izražati svoja mnenja v glasilu JSZ., tudi če niso po volji uredništvu. Nihče pa ne more zahtevati od uredništva, da

bi priobčevalo dopise, ki napadajo list, JSZ. in socialistično stranko. Kljub temu smo priobčili ta dopis. Ko so pri "Znanju" dobili spis, ki je kritiziral njihovo razdiralno početje, ga niso priobčili, pač pa so objavili dolg komentar s podpisom "D". ("Znanje", štev. 33).

Odgovorili bomo na nekatere Hochevarjeve trditve. On pravi, "da komunistična stranka obstoji in se bo "razvijala". Kolikor je nam znano, ne ve slovenska naselbina v Pueblu ničesar drugega o komunistični stranki kakor to, da obstoji, da ima neke gl. urad in da je revolucionarna stranka. Če bi bili vsi komunisti taki, kot so naši kritiki v Pueblu, ne bi imela komunistična stranka niti enega člana. Max Eastman je dejal, da so levičarji izgubili socialistično stranko in niso uspeli organizirati komunistično stranko. Naši bivši sodrugi v Pueblu so pa uničili socialistični klub in pozabili organizirati komunistični klub. To ni revolucionarno delo, niti ne koristi komunistični stranki, katero sedaj pokopavajo in ustanavljajo iz ostankov novo stranko, ki se bo držala istih potov taktike, kakor socialistična stranka. Celu v parlamentu bo pošiljala svoje ljudi, ako bodo izvoljeni; v občinske zastope tudi.

Max Eastman pravi, da je ameriško delavstvo kljub povečani mizeriji komunizmu manj prijazno kot je bilo pred dvema leti. In ker je temu tako, iščejo sedaj izhod in ustanavljajo "delavsko stranko", ki bo delovala odprto, legalno, katere cilj bo — "delavska" republika. Z drugimi besedami rečeno, socialistična republika. Ker tega nočejo naravnost povedati, pa pravijo, "delavska" republika. Če bi rekli "socialistična", bi se ljudje vprašali, zakaj je treba za ustanovitev take republike še eno stranko?

"Dogodki zadnje vojne so delavce mnogo naučili," pravi Hochevar. Ali je to res? Tisti, ki so v gibanju aktivni, pravijo, da se je delavstvo zelo malo naučilo iz dogodkov zadnjih par let. Tega mnenja so aktivni člani vseh delavskih struj, kajti jasno je, da samo nezadovoljstvo med masami ni dovolj za strmo glavljenje kapitalističnega sistema. V koliko se je naučilo ameriško delavstvo v medvojni in povojni dobi, se lahko razvidi iz zadnjih predsedniških in drugih volitev.

Socialistična stranka je padla v članstvu. Hochevar pravi, da to ne pomeni, da je manj socialistov v Zedinjenih državah kot jih je bilo prej. Po njegovem mnenju jih je vsaki dan več. Da, kajti članstvo socialistične stranke narašča. On ne misli teh, niti ne pove, katere da misli in kje da so. To bi bilo dobro povedati.

Napačna je njegova trditev, da Proletarec uči, da "pridemo v socializem parlamentarnim potom." Parlamentarna akcija je le eno sredstvo, katerega se poslužujejo socialistične in tudi komunistične stranke v Evropi in drugod za svojo propagando. Parlamenti so tukaj in parlamenti so organi, s katerimi se vlada v današnji družbi. Da socializma ne bo preje, dokler ne bo družba zrela zanj, to priznavajo tudi komunisti v Rusiji in drugod, seveda ne taki, ki mislijo, da se da s kako demonstracijo doseči čudeže, ali kakor mislijo pobožni ljudje, da se more s procesijo priprositi dež.

Nadalje izvaja, "da kadar bo večina delavstva spregledala, ne bo čakala, da bo še manjšina pričela enako misliti." Socialisti niso še nikdar trdili, da morajo vsi ljudje enako misliti. Kadar bodo imeli socialisti dovolj moči za izvajanje socializma, ne bodo čakali, da bi pricapljali za njimi tudi tisti, katerih še ni v socialističnem taboru, da bi šele potem pričeli s svojim delom. Glede osebe s. Kristana se lahko reče, da je storil za socialistično probujo slovenskega in jugoslovanskega proletarijata silno veliko in te njegove zasluge ne bodo pozabljene. Mož je med delavstvom vseh struj v Jugoslaviji respektiran in tudi komunisti ga ne napadajo. Poštem sodrug nikdar ne dela napak namenoma, in če je kdo trpel za svoje prepričanje, je bil to prav gotovo tudi s. E. Kristan. Bil je preganjan davno prej, predno so nekateri današnji kritiki sploh izvedeli, da obstoji socialistično gibanje.

Ljudje, ki ne znajo ne pisati ne čitati, so slabi uporniki proti kapitalizmu. Boj proti kapitalizmu zahteva mnogo več kot pa je zahteval boj proti srednjeveš-

kemu fevdalizmu. In ravno raditega se sovjetska vlada muči, da nauči rusko ljudstvo čitati in pisati.

"Nepotrpežljivost" ljudstva ne pomeni ničesar. Kaj pa se mora doseči z nepotrpežljivostjo, s. Hochevar? Saj skušajo ekstremisti že od leta 1919 zrušiti sedanji sistem z "masno akcijo" in so ves čas pripovedovali, da smo na pragu revolucije. Kje je ta prag? In kje so mase? Nezadovoljne so, toda kaj to koristi, če pa ne poznajo socialističnih naukov in nimajo smisla za organizacijo?

"Detinska bolezen levičarjev", kakor je dejal Lenin, je mnogo škodovala delavskemu gibanju. Ta bolezen se počasi ozdravlja. Razumnejši elementi med delavstvom spoznavajo, da se ne more delati skokov preko obstoječih razmer, zato prihajajo nazaj k realističnemu delu. To je dobro znamenje. Naši prijatelji v Pueblu nam bodo priznali, do je tudi v njihovi nasebini treba še zelo veliko dela, kajti nazadnjaštvo je še silno globoko ukoreninjeno. In tu je treba delati, tukaj je treba vrtati, tu organizirati. Samo kritiziranje tistih, s katerimi se par ekstremistov slučajno ne strinja, ne bo prineslo nikakršnega napredka. Ako poznajo kritiki boljšo pot, naj se jo poslužijo; dejanja govore, rezultati dela, ne pa kritika napram tistim, ki delajo, od strani tistih, ki ničesar ne delajo. — Ured.

ZAHVALA.

Sodrug Ivan Straus, bivši idrijski župan, in njegova družina, se potom tega lista zahvaljuje vsem onim sodrugom in prijateljem v Zedinjenih državah, ki so mu poslali na njegov apel za podporo 200 lir. Posebno zahvalo izreka Math Vogriču, ki je omogočil, da se je poslala omenjena svota.

Iz upravnništva.

V tej izdaji so priobčena imena agitatorjev, ki delujejo za razširjenje Proletarca. Mnogo imen še pogršamo v izkazu. Sodruzi, primite se dela — vsi — ne samo nekateri. Na Proletarca pripravljajo provokatorji nov atentat, da ga uničijo in z njim tudi JSZ. Naša JSZ je kot delovna skupina ohranila največ žilavosti v socialistični stranki. Vse druge federacije so bile še mnogo bolj razmajane od nestrpnih elementov, kakor JSZ. Ker niso uspeli dosedaj, hočejo v bodoče razdirati naše delo s pomočjo lista, ki je pri zadnjih predsedniških volitvah oglašal republikanske kandidate. Več o tem bo lahko pisalo uredništvo. Upravištvo je prepričano, da se jim ne bodo nobene škodoželjne, razdiralne nakane posrečile, kajti naše delavstvo je prirazodno in v razrednem boju preveč utrjeno, da bi se dalo zavajati kakim mladim demagogom, ki so orodja v rokah provokatorjev. Toda potrebno je, da našo aktivnost še povečamo, da se razširi Proletarca in ustanovlja nove klube JSZ.

S. Math Kamatz iz Farmingtona poroča, da bi bila agitacija tam zelo uspešna, ako bi bile količkej boljše delavske razmere. Ljudje ne delajo že od lanskega leta. Omenja, da pričakuje od tamkajšnjega društva SNPJ., da bo osvojilo en ali drugi predlog JSZ. za pristop k Pomožni izobraževalni akciji JSZ. Obljublja, da bo vztrajal v agitaciji za Zvezo in njeno glasilo.

S. Vencel Branisel iz Murrya, Utah, piše med drugim: "Prejel sem vse poslanske listine iz upravnništva lista in od tajništva JSZ. Žal, da v sedanjih razmerah ni pričakovati večjega uspeha. Nekateri delamo le po dva tedna na mesec, mnogo je takih, ki nimajo niti tega zasluzka. Delavski položaj po vsej državi Utah je zelo slab in vsled tega se ni čuditi, ako ni tistega uspeha pri agitaciji, kot bi ga radi. Kadar se delavske razmere izboljšajo, se bom potrudil kar najboljši bom mogel za širjenje socialističnih idej.

Kar se tiče oblike lista, je nam ljubša sedanja. Nimamo pa ničesar proti, ako se mu jo spremeni, če bo to bolje za agitacijo."

John Jereb, Renton, Pa., pošlja nekaj naročnin in svoto listu v podporo, ki je razvidna na drugem mestu. Pravi, da bi bil dosegel večji uspeh, če ne bi bilo toliko ljudi brez dela.

A. M. Rayer, Girard, O., je nabral 6.00 v podporo listu pri samostojnem društvu. Zelo dobro bi bilo, da bi naši mladeniči posnemali tiste mlade moči, ki res-

nično delajo v našem gibanju. Izgleda, da je mnogo starejših moči opešalo, mlade jih pa niso nadomestile.

S. Leonard Poljšek iz Clevelanda poroča, da imajo v teku kampanjo za nabiranje novih naročnikov, ki pa v obstoječih razmerah ne bo tako uspešna, kakor bi bila, če bi ljudje delali. Kdor izmed rojakov v Clevelandu želi Ameriški družinski kolektor, ga dobi od sodrugov kluba št. 27. Razprodajo vodi s. Aug. Komar s kooperacijo ostalih sodrugov.

J. K. iz Kansa poroča, da je tudi tam težko agitirati za list Proletarec, dasiravno bi ga baš v teh razmerah najbolj potrebovali.

Nadalje piše med drugim: "Kar se tiče Proletarca, bom povedal svoje mnenje, dasi se bojim, da bo naletelo na velik odpor. — Kakor je lahko vsakemu znano, sta povzročila vso to krizo pri JSZ. "Prosveta" in "J. R. Z." S tem jaz ne mislim, da Prosveta ni na pravem mestu, ali da gibanje JRZ. ni bilo potrebno. Vsekakor pa je fakt, da smo prišli v ta položaj radi njih. Jaz v tej situaciji uvidevam, da je za nas odprta ena pot, ki bi bila po mojem mnenju najuspešnejša: Proletarec naj preneha. Prosveta pa naj se poveča za dve strani in na teh naj se prinašajo le strankine zadeve. Jaz priporočam to pot le v slučaju, aki ni v protislovju s pravili SNPJ. Seveda ne vem, kako bi bilo kaj zadovoljno članstvo s to propozicijo . . ."

Propozicija po našem mnenju ni izvedljiva. Za socialistično propagando med našim delavstvom potrebujemo socialistični list, ki je last in pod kontrolo socialistične organizacije. Kakor smo razvideli iz zapisnika združevalne konvencije, je bila med drugimi sprejeta tudi resolucija, ki določa, da mora biti Prosveta urejevena v duhu razrednozavednega delavstva. Ta resolucija ob enem tudi določa, da mora list agitirati za socialistično stranko. V koliko se bo ta agitacija vršila v bodoče, je največ odvisno od uredništva.

Primerjali smo imenik delegatov združevalne konvencije z našo naročniško listo, in pronašli, da 60 delegatov ni bilo naročenih na Proletarca. Prejšnje konvencije SNPJ. so imele skoro same sodruge in naročnike Proletarca za delegate. In na eni ali drugi bodoči konvenciji se lahko zgodi, da pade uprava popolnoma v roke nesocialističnim elementom; urednik, ki ne bo član stranke, bo še vseeno lahko urejeval list v "duhu razredno zavednega delavstva", to je, pisal bo proti kapitalistom, ker ne bo imel druge poti, toda propagirati ne bo za nobeno stranko in vmes bo lahko urinil polno gradiva, ki ne bo prav nič v soglasju s prej omenjeno resolucijo; sicer pa se na vsaki konvenciji to resolucijo lahko zavrže, ali se jo spremeni, ali pa ponovno potrdi.

Socialistično gibanje rabi aktivne ljudi in liste, ki se jih izdaja z namenom propagirati socializem. Ker je temu tako, bo Proletarec izhajal, morda dalj, kot katerikoli drugi slovenski list, razun morda glasil podpornih organizacij, katerim pa se tudi ne kaže sijajna bodočnost.

Joe Liposhek, Los Angeles, Calif., piše: "Prejel sem vaš cenjeni list, toda agitirati mi je nemogoče, ker sem že tri leta bolan. Potujem iz države v državo in iščem zdravlja . . ."

Vseeno pošiljam 50c v podporo listu in 50c v ruski pomožni fond. Toda list bom plačeval in ga čital do zadnje ure mojega življenja, dokler bom pri zavesti.

Forma lista naj ostane kakor je: priporočal pa bi, da bi ji dali boljše platnice, n. pr. take, kot jih je imela majska izdaja. Ko sem bil v Frisku, sem marsikatera nagovarjal, naj se naroči na Proletarca, ampak ljudje imajo zelo čudne, skoro nepojmljive nazore. Ti agitiraš, pa ti odgovarjajo, da ne bodo "podpirali graftarjev". Toda imena večih takih ljudi sem videl v listih, kjer se oglašajo, bodisi sami potom dopisov, ali pa jih hvalijo drugi, kako "zavedni" delavci da so. Socialistična stranka ima od takih "zavednežev" le škodo. To so ljudje, katere so naši "napredni" listi lako vzgojili, da smatrajo resničen delavski list za "graftarski", da ves denar pobašejo nastavljenici, papir, tisk itd. je pa menda zastoj.

Imamo ljudi, ki trdijo da so socialisti. Pokažite mu socialistični list z rdečimi platnicami. Takoj bodo pričeli deževati izgovori. Zato bi bilo morda na mestu, da jim daste platnice kake druge barve, da jih ne bodo bolele oči. List z nerdečimi platnicami bo morda prečital, potem še enega in še enega. In če zopet dobi list z rdečimi platnicami, ne bodo čisto nič škodovala

njegovim očem. Debela plošča, ki je ležala na očeh, na možganih, je odpadla. Pričel je misliti.

Sodim po sebi. Tudi jaz sem se ga branil čitati. Nekoč pa se bil tako dobro razpoložen, da sem se usedel in ga prečital. In še tisti moment, ko sem sedel in mislil, mi je bilo žal za vsa tista leta, ko sem se branil socialističnih listov. Od takrat sem njihov čitatelj in podpiratelj, kolikor pač morem biti podpornik — in bom ostal do konca na mojem polovanju za zdravjem iz kraja v kraj . . ."

Joe Radelj, Racine, Wis., piše: "Težavno je delo agitatorjev hoditi od hiše do hiše in opominjati delavce na njihove dolžnosti, katerih se tako malo zavedajo. In sedaj še slabe delavske razmere. Nekateri so tu brez dela že leto dni, mnogi ne zaslužijo niti za najpotrebnejše reči, ki jih rabi delavec za skromno previjlanje.

Poskušam z agitacijo pridobivati nove naročnike Proletarcu. Upam, da jih nekaj dobim.

Kar se tiče forme Proletarca, je po mojem mnenju absolutno potrebno, da se mu da nazaj staro formo. Ne poslušajte tistih, ki so že naročeni na list in se jim sedanja forma dopade; oni ne bodo pustili lista, tudi če se mu oblika spremeni. Tudi meni je oblika postranska stvar, toda če hočete Proletarca razširiti in ga pri masi priljubiti, mu morate dati obliko časopisa, in opustiti obliko revije, v kakršni sedaj izhaja. Prosim, da vpoštevate moj dober nasvet, kajti predlagam ga iz svojih izkušenj pri agitaciji. Ze od kar se je ustanovil Proletarec, ga po svojih močeh podpiram in ga branim, kjer ga napadajo. — Zadnji teden sem nabral malo svotico listu v podporo, toda nisem še končal z nabiranjem. Prekiniti sem moral vsled boleznin in pred tednom dni sem že mislil, "da pride vrag po tasvoje." Sedaj se počutim bolje in mislim zopet poskusiti svojo srečo.

Pri dr. št. 68, SNPJ, smo sklenili pristopiti k Pomožni izobraževalni akciji JSZ.: prispevali bomo \$1 mesečno. To je zelo pameten načrt za podkrepitev J. S. Z. in njenega glasila. — Pri urejevanju lista bi imel tale priporočila: Kolone naj bodo z večjimi presledki. — Poskrbite, da pridejo večkrat kakri kratki dopisi iz naselbin. — Primerne bi bile od časa do časa kake krajše revolucionarne povesti in črtice, kajti to bi napravilo list čitateljem bolj privlačnega.

Neumestno bi bilo zanikavati, da Prosveta škoduje Proletarcu, kajti mnogim se zdi dovolj, da so naročeni na omenjeni dnevnik. Naši ljudje bi ne smeli tako hitro pozabiti, da je bil Proletarec tista sila, ki je pomagala graditi SNPJ. Žal, da jednota danes ne vidi tistega dela, ki ga je vršil zanjo Proletarec v časih, ko je imela še težak boj za obstanek. Zavedni delavci vse to vidijo in čutijo, ampak so kot posamezniki prešibki izdatno pomagati.

Kar sem navedel nasvetov, jih vpoštevajte, kolikor bo v vaših močeh . . ."

Izčrpnki takih pisem so ogledalo našega javnega življenja in mere socialistične aktivnosti. V eni točki so si vsi edini: Da je brezposelnost največ kriva da ne morejo biti večji uspehi. Ako bi imeli dovolj prostora, bi navedli izčrpnke še par ducatov pisem, ampak ti za to izdajo zadostujejo. Iz njih razvidite, da je med našim zavednim delavstvom še volja za delo. Mlačnost izginja. In kakorkoli so delavske razmere slabšajo, homo šli naprej. Kooperacije je vedno več, vrste aktivnih sodrugov se večajo, toda jih moramo še veliko bolj razširiti. Kakor vedno, tako je danes potrebno, in bo jutri potrebno, da nadaljujemo z agitacijo. Zmerom po tej poti naprej!

Iz vseh naselbin pridno segajo po Ameriškem družinskem koledarju. Kateri ga še niso naročili, ga jim priporočite. Če mogoče, naj se naroča po več iztisov skupaj.

Hotenje in nehotenje.

Glasovi, ki prihajajo od raznih možkih kakor ženskih podpornih društev v zvezi "Pomožne izobraževalne akcije J. S. Z." kažejo, da se ta akcija giblje. Ne morda v obliki valov, ki jih pozna morje — saj je naše polje aktivnosti v primeri s splošnim socialističnim gibanjem podobno le majhnemu potočku — ampak odgovarjajoče se giblje naši splošni aktivnosti, napram naši splošni razredni zavednosti in napram

življenju, ki je med nami. Iz tega gibanja se da posneti, da so mnoga društva apel za to akcijo razumela in da so pripravljena slediti korakom eksekutive J. S. Z., da se reši finančno vprašanje "Proletarca", J. S. Z. in njiu bodoče naloge.

Zgledi za pomoč tej akciji so postavljeni. In če se bo po teh zgledih ravнала večina slovenskega delavstva v podpornih društvih, na katere je bil upravljen apel, tedaj bo socialistično delo med našim delavstvom v Ameriki tako gotovo opravljeno, kakor gotovo pride dan *SOCIALIZMA*, kadar ga bo delavstvo hotelo in za katerega vodi danes svoje boje.

Hoteti — to je tista beseda, ki odpira vrata bodoče družbe za delavstvo! In kadar pravimo da se giblje, mislimo pri tem na gibanje za hotenje. Delavstvo se mora naučiti HOTETI! Hoteti se organizirati, hoteti se žrtvovati, hoteti se učiti. Hoteti in zopet hoteti!

Nekaj jih je danes, ki HOČEJO — a milijone jih je, ki NOČEJO. Ali se je tedaj čuditi, zakaj je tako na svetu kakor je? Zakaj? Kapitalistični razred hoče — delavski razred NOČE; NE DOVOLJ! Delavsko nehotenje, je kapitalistično hotenje; in delavsko hotenje bi postalo kmalu kapitalistično nehotenje, ker bi postalo nezmožno za hotenje, ki je danes. Ali je delavstvu res tako težko hoteti? Ali je res tako težko spoznavati svoje interese? Tisoč reči je, ki jih delavstvo opravlja danes; seveda ne vse s hotenjem — ali opravlja jih, ker jih mora, tudi če jih noče. Zakaj ne bi opravljal torej reči, ki so v njegovo lastno korist s hotenjem?

Pomožna izobraževalna akcija J. S. Z. je v tem oziru merilo za hotenje med našimi delavci v Ameriki. Pogledjmo, kje so pokazali do danes, da hočejo:

Sodrug J. Filak, tajnik društva "Maj," št. 25, S. S. P. Z. v Reading, Pa., piše tajništvu J. S. Z.: "Priloženo Vam pošiljam pristopnico k "Pomožni izobraževalni akciji J. S. Z. Naše društvo je sklenilo, da plača vsak član začetkom januarja 1922 po 5c na mesec, in sicer za dobo enega leta. Na drugi decemberski seji (1922) bomo sklenili zopet po potrebi."

Sodrug J. Dolinar, tajnik društva "Zvezda," št. 52, SNPJ iz Broughton, Pa., piše: "Tukaj Vam pošiljam ček za \$20.00 kot mesečino društva Pomožni izobr. akciji J. S. Z., za dvajset mesecev."

Sodruginja Mary Udovich, tajnica društ. "Nada," št. 102, SNPJ, Chicago, Ill., piše: "Na zadnji mesečni seji dne 4. decembra t. l. je naše društvo razpravljalo o "Pomožni izobr. akciji J. S. Z." in po daljši razpravi smo sklenili, da plača društvo v to svrhu \$12.00 — to je po \$1 na mesec za leto 1922. Priloženo dobite ček za to svoto."

Podobna poročila so poslali Mike Čebašek za društ. "Large," št. 329 SNPJ iz Large, Pa; Louis Medvedšek za društvo "Naprej" št. 5, SNPJ iz Clevelanda, O.; Mihael Krivec za društvo "Jugoslavija," št. 155 SDPZ iz Klein, Mont.; Frank Stempihar za društvo "Grozd," št. 74 SNPJ iz Virden, Ill.; J. Turk za društvo "Bratje Slovenci" iz Sublet, Wyo.; F. Štrubelj za društvo "Grozd" št. 122 iz Aliquippa, Pa.; F. Pucelj za društvo "Tolstoj" št. 26 SSPZ iz Clevelanda, O., in še več jih je v uradu, katerih imena v tej številki ne moremo objaviti.

Vsa ta društva in tista, ki bodo sprejelo to akcijo, so društva, ki HOČEJO, da se zavedajo dela, ki je v zvezi z delavskimi interesi. V mesecu januarju objavimo imenik, iz katerega se bo videlo, koliko hotečih društev je prinesel prvi val tega gibanja na površje. Društva, ki se z enih ali drugih vzrokov še niso prijavila tej akciji, pa so zborovala, lahko store to na prihodnji seji. — Pokažimo, DA HOČEMO!

Tajništvo J. S. Z.

Telebanov dopis.

O NAPREDKU V KOKOKOLI.

Moonshine City, Kokokola. — Iz naše naselbine še ni bilo dopisa v vašem nad vse priljubljenem listu. Ker se nihče drugi ne oglasi, sem jaz sklenil poročati o tukajšnjih razmerah. Delamo vsaki dan, ako imamo delo, če ga nimamo pa ne delamo. Sedaj ga nimamo, ker so nam dali gospodje neprosto voljne počitnice. Tako je, če delavci skup ne drže. Vsak vleče na svojo stran.

Moonshine City je zelo napredna naselbina. Imamo dva podporna društva in izobraževalni klub, ki lepo napreduje. V podpornih društvih smo zato, da dobivamo podporo, če smo bolni in se ravnamo po pravih, toda nihče izmed nas ne pozna pravil. Ker smo složni, nakažemo podporo vsakemu, kdor pravi, da je bolan. Izobraževalni klub skrbi za zabavo in kulturni napredek. Ta klub ima svoje prostore, kjer se shajamo pri pijači in rešujemo važne probleme. Če je dovolj pijače, tudi zapojemo, toda policija, ki nima smisla za kulturni napredek, nam je petje prepovedala. Zadnjič smo priredili tudi eno igro. Igralci so zelo dobro izvršili svoje vloge. Nobenih neprilik niso imeli na odru, ker so vloge kar čitali, da se jim ni bilo treba učiti, pa tudi napak so se iznebili, ki jih delajo igralci, ako igrajo vloge na pamet. To je velik korak naprej v napredku naše naselbine.

Precej naših rojakov ima sitnosti s sodišči, ker ne vedo, kaj pomeni beseda "prohibicija". Nekateri so bili obsojeni na visoke denarne globe, ene so pa tudi zaprli, kar ni prav. V tej deželi tako ni nobene pravice. Še piti ne smeš kar bi hotel.

Za čitanje nimamo mnogo časa, ker smo zaposleni s kuhanjem pijače, ki jih sproti popijemo. Zanimajo nas le novice, zato pa je vaš list tudi tako zelo priljubljen, pa tudi za zavijanje je pripraven.

S sedanjjo vlado se nikakor ne strinjamo, ker je proti pijači. Delavstvo ne bo svobodno preje, dokler se ne združi. Ko bomo enkrat združeni, potem bomo mi vladali in delali kar bomo hoteli. Zatorej združite se! (Zakaj ne poveste, kam in s kom naj se združijo? — Ured.)

Najboljše je napraviti tako, kot so napravili v Turkestanu. Delavstvo je dvignilo revolucijo in postavilo svojo vlado. Tako je prav. Tudi v Kokokoli bi se že to izvršilo, če bi imeli prave voditelje. O tem smo že mnogokrat razpravljali v našem izobraževalnem klubu in smo prišli do zaključka, da potrebujemo nove voditelje. Izvoljen je bil poseben odbor, ki je dobil nalogo, da jih poišče. Na naslednji seji je odbor poročal, da je prehodil vse ulice, pa ni našel nikjer nobenega voditelja. Stvar se je odložila za bodočo sejo.

Na političnem polju tudi napredujemo. Pred zadnjimi občinskimi volitvami smo organizirali samostojen politični klub, kajti le samostojen klub lahko nekaj napravi za naše rojake. Samostojnost, to je beseda! Prodrli smo s svojim kandidatom za mirovnega sodnika, ki si je iztekel že velike zasluge za našo naselbino in za ves narod. Naselbina je z njegovo izvolitvijo pridobila velik ugled, kajti v prostore izobraževalnega društva prihajajo sedaj tudi domačini in inšerodci. Vsem se dopade naša pijača in jo zelo hvalijo.

Dosedaj smo imeli polno preprirov, toda v bodoče upam da jih bomo imeli manj, ker imamo svojega sodnika, ki bo delal mir. Samostojni politični klub je podpiral pri volitvah starega župana, ki je bil z našo pomočjo ponovno izvoljen. Tudi to nam je pomagalo k boljšemu ugledu, kajti za župana je bila tudi kompanija. Župan, bosni in trgovci pravijo, da smo zelo pametni ljudje, ki delamo čast temu kraju. Le pijači pravijo da smo preveč udani. Župan je imenoval dva naša rojaka na priporočilo samostojnega političnega društva in izobraževalnega kluba za policaja. Hura! Čemu pa bi morali ravno naši ljudje delati samo po tovarnah in rovih? Za policajce in mirovne sodnike so ravno tako sposobni kakor Irčji ali pa Poljaki in vsak drug narod. Samostojni politični klub se je razpustil, toda pred prihodnjimi volitvami ga bomo zopet organizirali, kajti mi moramo spraviti še nekaj naših ljudi v policijsko in gasilno službo.

Pisce dopisa iz te naselbine, ki je bil priobčen v predzadnji izdaji vašega izvrstnega lista, priporočam ustanovitev čitalnice. Zakaj se ni podpisal, da bi vedeli, s kom imamo opraviti? Kje pa imajo delavci čas za čitanje knjig? Mar smo mi kapitalisti, ki imajo 24 ur na dan časa? Priporočam uredništvo, da v prihodnje meče take dopise v koš. (Vaš bi tudi zaslužil koš.— Ured.) Tudi se mi ne dopade agitacija za socialistični klub, ki jo je pričel voditi omenjeni dopisnik. Kaj pa so socialisti že naredili? Prodali so nas, to je vse. (Če zi se vas moglo prodati kam v Afriko, bi bilo to

res še najboljše. — Ured.) Poglejte, koliko let že obljublajo socialisti boljše čase, pa so čimdalje slabši. Tako bi mogli napraviti kot so v Turkestanu, kjer delavci vladajo vse, samo svojih žen še ne. Pa tudi to pride s časoma. Delavci vse napravijo zato bi morali tudi vse imeti. Ampak preje se morajo združiti.

Po mojem mnenju bi moral naš samostojni politični klub vedno obstati, ne pa samo dva tedna pred volitvami. Če bi bili na ta način združeni bi morda lahko urinili nekaj svojih ljudi k mestnim pometačem. Mi ravno tako plačujemo davke kakor Finci ali Italijani. Poleg tega plačujemo mi tudi največ glob vsled kršenja zakona, ki predpisuje, koliko moči smejo imeti razne pijače. Ker smo žilav, utrjen narod, lahko prenesemo tudi močnejše pijače kot drugi narodi, kar seveda ježi druge, ki niso tako srečni. Mi smo tisti, ki vzdržujemo mesto, zato moramo imeti tudi več pravic.

Rojak Gregor Arnik se je pred kratkim poročil z dražestno gđc. Nežo Klepetec. Poroča je bila cerkvena, kakor se spodobi. Ne vem, zakaj se eni rojaki poročajo civilno? Civilne poroke so dolgočasne, pa tudi pregrešne so. Zabavali smo se izvrstno, za kar vsa čast ženinu in nevesti! Pevci izobraževalnega kluba so zapeli par mičnih pesmic, imeli smo nekaj govorov, toda kdo je govoril, ne vem; pravzaprav smo vsi naenkrat govorili in vsled ginjenja smo imeli vsi solzne oči in povešene glave. Upam, da se v kratkem še kdo poroči. Jaz bi se, pa nimam sreče pri ženskem spolu. Na ohceti pa vseeno rad hodim, menda vsled tega, ker imam dober tek do jedil in pijače, posebno do pijače.

Končam in želim, da se tudi drugi oglasijo in poročajo o napredku v njih naselbinah. Jaz se bom kmalo zopet kaj oglašil, če vas bo veselilo.

Kozma Teleban.

(Ne bo nas ne! Niti nas, niti čitateljev ne zanjamo vaše ohceti, izobraževalni in pečlarski klubi ter mirovni sodniki in take reči. Pišite kaj pametnega, drugače gre v koš. — Ured.)

Ruski pomožni fond J. S. Z.

XII. Izkaz.

<i>Waukegan, Ill.:</i> Dr. Sloga, št. 14, SNPJ — \$10.00.
<i>Springfield, Ill.:</i> Jugosl. socialistični klub št. 47, JSZ — \$5.00.
<i>Bear Creek, Mont.:</i> Društvo "Svobodomiseljni Slovenci", št. 90 SSPZ — \$5.00.
<i>St. Louis, Mo.:</i> Društvo "Planinski Raj," št. 107 SNPJ — \$10.00.
<i>Washoe, Mont.:</i> Nabral T. Miller: J. Čadež \$7.50; J. Osnik \$2; T. Miller \$1; dva nepoznanca po 50c. — \$11.50.
<i>Chisholm, Minn.:</i> Društvo "Karl Liebknecht", št. 110, SNPJ — \$25.00.
<i>Boone, Colo.:</i> Mary Pogorelec — 75c.
Skupaj v tem izkazu \$ 67.25
V izkazu dne 26. novembra 3,013.06

Skupaj do 10. decembra \$3,080.31

Iz poročil, ki prihajajo iz Rusije, je posneti, da lakota v Rusiji kljub zunanji podpori dobiva vedno večji obseg. Radi tega je potrebno, da se dosedanji darovalci ob prvi priliki zopet spomnijo stradalajočih v Rusiji. Rusko delavstvo bije danes težke boje za svoj obstanek, in lakota te boje le še poostreje. In ker ruskemu delavstvu nemoremo pomagati pri delu njihove gospodarske in politične rekonstrukcije kakor bi radi, jim odvzemimo nekaj bremena vsaj s tem, da jim znižamo skrb za prehrano milijonov, ki so prizadeti z lakoto po nelastni krivdi. — Kdor hitro da — dvakrat da!

Tajništvo J. S. Z.

Za življenje, ne za smrtno pokoro je nastala zemlja, in človek je poklican, da na njej živi in uživa življenje. Priroda mu je dala moč, da obriše solze in zamaši njih vire. Dala mu je oči, da lahko najde novo pot, in dala mu je razum, da lahko spozna novo leto.

Agitatorji na delu.

Število naročnin, ki so jih poslali agitatorji za razširjenje Proletarca:

Charles Boitz, Penna.	3
Walter Peternell, Red Oak, Okla.	1
John Chepelnik, New Duluth, Minn.	2
Anton Oblak, Pullman, Ill.	3
John Goršek, Springfield, Ill.	3
A. Bogatay, Cleveland, O.	2
Fr. Mack, Cleveland, O.	2
Leo Poljšak, Cleveland, O.	1
Jos. Skuk, Cleveland, O.	1
Nace Zlemberger, Glencoe, O.	2
V. Branisel, Murray, Utah	2
John Poch, Somerset, Colo.	1
M. Komats, Farmington, Ill.	1
Anton Groznik, Aliquippa, Pa.	2
Ant. Ocepek, Clairton, Pa.	4
Frank Grile, Jenny Lind, Ark.	3
Anton Mravlje, W. Frankfort, Ill.	1
John Kokošin, Niles, O.	4
L. Urbancich Detroit, Mich.	1
Jerry Aleš, Cleveland, O.	1
Jos. Kodrich, Cleveland, O.	5
John Jereb, Renton, Pa.	3
Stanley Pahor, Milwaukee, Wis.	9
Ignac Kolar, Sheldon, Wis.	2
A. Zornik, Herminie, Pa.	1
A. Bertl, Herminie, Pa.	1

Listu v podporo.

VERONA, PA.: John Ban	\$.25
COLLINWOOD, O.: Dr. "Mir" št. 142, SNPJ		10.00
COLLINWOOD, O.: Društvo "Sv. Barbare" št. 126, S. D. P. Z.		10.00
RED OAK, OKLA.: Jack Cvijach, 10c; W. Peternell, 50c; skupaj		.60
WOODWARD, IOWA: Anton Ausich		.50
GLENCOE, O.: Nace Zlemberger		.50
HERMINIE, PA.: A. Zornik, \$1; Ignac Golobčič 25c; Frank Križnik 25c; Andy Stucin 25c; Martin Bralič 25c; Alois Flais 25c; Henrik Vuhčič 50c; Andy Bertl 25c; John Komac 25c; Alois Slesber 25c; John Arch 25c; John Kaus 25c; Anton Chater 25c; George Pingola 25c; Mat Remšak 25c; Frank Srebrnjak 25c; Joe Krabanja 25c; Jacob Peternel 25c; Jos. Kotar 25c; John Mole 25c; Frank Oblak 25c; Peter Randavič 50c; Peter Dovančič 30c; Peter Budimir 15c; 9nt. Zornik, ml. 25c; skupaj		7.45
ALIQUIPPA, PA.: Jack Kotar, \$1.00; J. Sivec, 50c; skupaj		1.50
CLAIRTON, PA.: Jos. Smerkelj, 50c; Ant. Ocepek \$1.00; Frank Rezoršek, \$1.00; M. Cebašek, 50c; Anton Pope, (Dunlo, Pa.) 50c; skupaj		3.50
MILWAUKEE, WIS.: John Baranja		2.00
BUFFALO, N. Y.: Ant. Zakrajšek		1.50
GHEEN, MINN.: A. Zamernik		.50
IRWIN, Pa.: Socialistični klub št. 221		3.00
CHICAGO, ILL.: Chas. Pogorelec		3.00
SAN FRANCISCO, CAL.: Jos. Koenig 75c; Matt Skoff 50c; P. E. Kurnick 50c; Nick Govednik 25c; Matt Lovshin 25c; Mike Jerše 25c; August Lettnar 25c; Matt Cvetic 25c; Leo Koenig 25c; skupaj		3.25
SPRINGFIELD, ILL.: Socialistični klub št. 47		5.00
MELJEN, WIS.: Rud. Debeljak		.25
CLEVELAND, O.: Nabrano na seji dr. "Vodnikov venec" št. 147, SNPJ. Prispevali so: Louis Eršte \$1; Louis Belly 50c; Frank Mramor 25c; Neimenovan 5c; Neimenovan 25c; Peter Cesen 25c; Neimenovan 1c; Jacob Jerina 15c; John Grile 50c; John Ušeničnik 25c; John Filipič 50c; Neimenovan 15c; Neimenovan 5c; skupaj		4.00
CHICAGO, ILL.: Eden iz Sibirije		1.50
NILES, O.: Trije neimenovani vsak po 25c; skupaj 75c; Joe Pishkur 50c; John M. Rayer 50c; Frank Gorenc 50c; Ignatius		

Racich 25c; Mike Bogovich 25c; Matija Leskovec 50c; Joe Leskovec 50c; John Kunstelj 25c; Tony Grezuti 25c; John Blatnik 25c; Katie Anžiček 25c; Tony Selak 25c; Frank Kramar 25c; Jeo Pajncih 75c; Mike Jerina 25c; Antonat Milavec 50c; Frank Kogovšek 25c; Frank Cadež 25c; John Kokošin \$1. Skupaj		8.25
JOHNSTOWN, PA.: Nabrano na veselici dr. "Pomočnik" št. 2, SDPZ. Prispevali: Andrej Vidrich 50c; Lovrenc Znidarsich 25c; Joseph Budna 5c; John Kern 25c; John Biber 50c; August Orel (So. Fork) 50c; Anton Ueman (Dunlo) 50c; John Lešnjak (So. Fork) 25c. Skupaj		3.25
JENNY LIND, ARK.: Frank Grile		1.50
BONANZA, ARK.: Frank Gorenc		1.00
LOS ANGELES, CAL.: Joe Liposhek		.50
GIRARD, O.: Nabrano na seji "Samostojnega društva," poslal John M. Rayer		6.00
RENTON, PA.: Louis Gorsic, 50c; John Jereb 50c; Frank Bobe 50c; A. Bogatay 50c; T. Pivk 25c; C. Beber 25c; A. Skrl 50c; P. Bostjančič 25c; G. Kirn 25c; A. Maliček 50c; F. Stovart 25c; J. Blažič 25c; S. Kastelic 25c; J. Kirn 25c; Tomaž Hodorov-50c. Skupaj		5.50
MOON RUN, PA.: Društvo "Slovenski Tabor" št. 60, S. D. P. Z.		3.10
SHELDON, WIS.: John Kolar		.50
Skupaj	\$	87.85
Prejšnji izkaz		223.60
Skupaj	\$	311.45

Belgijske volitve.

Izid volitev v belgijski parlament je bil sledeči: klerikalna stranka, 82; pridobila 9 sedežev; liberalci, 33; izgubili 1; socialisti, 66, izgubili 4; flemski avtonomisti, 4, izgubili 1; vojni veteranci, 1. En nacionalist in en poslanec "srednjega razreda" nista bila ponovno izvoljena.

Vzrok, da je socialistična stranka izgubila 4 sedeže, je v tem, da je tudi med belgijskim ljudstvom po vojni zavel furiozni patriotizem, stranka pa je šla v volilno kampanjo s programom za kooperacijo z mlado nemško demokracijo; sovraštvo do Nemcev je med priprostimi, katoliškimi ljudstvom še tako ukorenjineo, da je bila agitacija za socialistične kandidate zelo otežkočena. Belgijsko ljudstvo je v zadnji vojni zelo trpelo, in naravno je, da dolži krivde Nemce, kajti ono ne zna ločiti Nemce od Nemcev. Njim so vsi enaki.

Socialisti bi najbrž ne izgubili nobenega sedeža, ako bi komunisti ne cepili delavskih vrst, ki niso dobili nobenega sedeža, pač pa so povzročili, da so klerikalci in liberalci pridobili nekaj več mandatov. To poročilo posnemamo po newyorkem Callu.

Med drugimi rečmi se razpravlja na washingtonski tajni konferenci tudi o Sibiriji. V Sibiriji obstoji Daljnjevzhodna republika, ki jo imperialistične sile nočejo priznati, zato tudi nima svojih zastopnikov v Washingtonu. Ta republika ima najdemokratičnejšo formo vlade, sposobno vodstvo in njevo prebivalstvo železno voljo, da ohrani pridobitve revolucije. Imperialisti pa segajo po njenih naravnih zakladih, njenih lukah, železnicah, gozdih, ribolovih itd. In sirsirska republika sama ni dovolj močna, da bi se mogla otrestiti vsiljivih roparjev. Evropska Rusija pa ima dovolj posla doma in s svojimi sovražniki v Evropi. Poraziti sistem imperialističnih roparjev more le mednarodno delavstvo. Kadar bo ZRELO za solidarne mednarodne akcije, bo bila zadnja ura imperialističnemu kapitalizmu.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.Združena s Slovensko Narodno Podporno
Jednoto.

CHICAGO, ILL.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 15809 Waterloo Rd., Cle-
veland, Ohio.Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113,
West Newton, Pa.Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 2657 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.1. Pom. taj.: FRANK PAVLOČIČ, 634 Main St., John-
stown, Pa.2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRICH, R. F. D. 7, Box 4,
Johnstown, Pa.Blagajnik: JOSIP ZELE, 5602 St. Clair Ave., Cleveland,
Ohio.Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27,
Bridgeport, Ohio.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadz. odbora: IGNATZ PODVAZNIK, 5315
Butler St., Pittsburgh, Pa.1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 955 Addison Rd., Cleve-
land, Ohio.2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland,
Ohio.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERZAN, Box 135,
West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Spring-
field, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.
Glavni urad: 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.URADNO GLASILO: PROLETAREC.
3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

PROSVETA.

2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno
prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika
in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom
Poštних, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, ni-
kakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se
naslovljajo: Blas Novak, in tako naslovljene pošiljajo z
mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazije društveni tajniki pri poročilih
glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma
naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje
popravi.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se
vrše vsako prvo in tretjo soboto v mesecu v klubovih
prostorih na 1432 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu
so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte
se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje pri-
jatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji
pridobivamo novih članov. — Organizator.

Francoski militaristi strašijo francosko ljudstvo
s sedmimi milijoni nemških vojakov, katere lahko vr-
že Nemčija na bojišče v teku enega tedna popolnoma
opremljene. Nemška vlada odločno zanikava take tr-
ditve. Militaristi v Franciji imajo slabo vest, pa si jo
teše z ogromno armado, katera pije kri in življenske
sile francoskemu ljudstvu. Ako bi buržvazija znala,
bi se sprijaznila lahko tudi z buržvazno Nemčijo, svo-
jih 800,000 mož, ki jih ima pod orožjem, pa bi posla-
la domov, da se bi vposlilili pri koristnih poklicih. To
bi pomenilo rekonstrukcijo Francije. Ampak blazni
francoski imperialisti vidijo le nemško vojno od-
škodnino, ki ekonomsko vpropašča Nemčijo in —
Francijo. Francozom ni mogoče dopovedati, pravi
Lloyd George.

Mednarodni bankirji se bodo zbrali v Evropi, da
bodo razpravljali o rekonstrukciji Evrope, o nemški
vojni odškodnini, o padajoči valuti v evropskih drža-
vah in drugih podobnih rečeh. Današnji svet je eko-
nomski in bankirji in industrialci so resnični diploma-
tje in državniki. Stines in drugi kapitalisti v Nemčiji
so element, ki vlada, ki določa taktiko vsake nemške
vlade in zunanjo politiko Nemčije. Enako je v vseh
kapitalističnih deželah. Zato bo konferenca bankir-
jev ravno tako važna za kapitalistični svet, ako ne
važnejša, kakor sedanja konferenca profesionalnih
diplomatov v Washingtonu za omejitev oboroženja. Ke-
daj bo delavstvo imelo take skupne mednarodne kon-
ference.

LUZERNE, PA. — Seje slov. soc. kluba št. 218,
J. S. Z. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 3. po-
poldne na domu sodruga Matacicha, — Rojaki delavci,
pristopajte k socialistični organizaciji. — John Ma-
ticich.

INTERNATIONAL DAIRY CO.

1908-12 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Tel. Canal 2183

MEDNARODNA MLEKARNA

Trgovina z mlekom, maslom itd., na
malo in veliko. Sporočite nam tele-
fonično in mi vam bomo dovažali
mleko na dom.

Za čistobo in sanitarnost jamčimo.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIJA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležujete sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Kresse, 396—4th Ave.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." —

ZA CARLINVILLE, ILL.

Somišljenikom v Carlinville naznanjam, da se vrše seje reorganiziranega socialističnega kluba št. 213, J. S. Z., vsako tretjo nedeljo v mesecu v unijski dvorani. Tem potom vabim vse delavce v naselbini, da se udeležijo teh sej in pristopijo h klubu. To je edini način, da pokažete delavsko solidarnost in zavest proti kapitalističnemu sistemu, ki nas zasužnjuje. Seje kluba bodo vedno predpoldne.

Z delavskim pozdravom

Jos. Korsic, tajnik.

VAZNO ZA ROJAKE V HERMINIE.

Socialistični klub št. 69, JSZ, zboruje VSAKO TRETJO NEDELJO V MESECU ob 2 popoldne v dvorani društva Frostomisteci, št. 87, SNPJ.

Rojaki, pristopite k naši organizaciji, da s tem ojačate naše vrste.

Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

**AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR
LETNIK 1922
je izšel.**

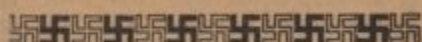
Vsebuje povesti, slike, igre, zgodovinske podatke, informacijske in politične članke, znanstvene razprave, pesmi in drugo gradivo. Ima 192 strani.

Cena 75c.

Najugodnejša ponudba! Prečitajte in potem naročite.

Ameriški družinski koledar, letnik 1922	\$.75
Jurkica Agičeva, roman, vezan v platno, 360 strani	1.30
Vitez iz Rdeče hiše, zgodovinski roman, vezan v platno, 504 strani	1.50
Don Correa, roman30
V novo deželo30
Za staro pravdo60
Anfisa, drama v štirih dejanjih60
Katoliška cerkev in socializem30
Ali je religija prenehala funkcionirati? (debata)30
Svetovna vojna in odgovornost socializma80
Socialistična knjižnica10
Ameriški družinski koledar, 1919 (vezan v platno)50
Skupaj	\$7.35

VSE TE KNJIGE IN KOLEDAR 1922 VAM POŠLJEMO ZA \$5.00. POŠLJITE NAROČILO TAKOJ. TA PONUDBA VELJA DO NOVEGA LETA.

**NAROČAJTE
DRUŽINSKO
REVIJO
"KRES"**

Posamezne številke "Kresa" se lahko dobe v založbi Proletarca. V zalogi imamo 1., 2. in 3. — 4. številko Kresa. Vse skupaj stanejo 55c. — Svoto lahko pošljete v poštinih znamkah. Pošljite naročilo takoj, ker imamo na rokah le omejeno število izvodov Kresa.

Sprejemamo tudi naročnino za Kres, ki stane \$1.00 na leto, toda upravištvo Proletarca ne sprejme odgovornosti za neredno dostavljanje lista. Lahko se pripeti, da se kaka številka Kresa na potu iz starega kraja izgubi, za kar ni odgovorna ne uprava Kresa, niti uprava Proletarca, ki je odposlala naročnino.

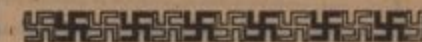
Vsak mesec bomo sprejemali po večje število izvodov Kresa. Prihodnja bo CANKARJEVA IZDAJA, katere bomo dobili več sto iztisov v razprodajo.

Ker je Kres delavska revija, v rokah sodrugov, zasluži, da jo podpira tudi slovensko delavstvo v Ameriki. Vsakdo, ki jo naroči, bo ž njo zadovoljen.

Iz Ljubljane so nam poslali zopet večjo zbirko raznih knjig, ki so došle že v New York. V nekaj dneh jih dobimo v Chicago. Pazite na naš cenik knjig v prihodnjih izdajah.

PROLETAREC,

**2639 West 26th Street,
CHICAGO, ILL.**

Izrežite ta oglas, napišite vaš natančen naslov, priložite svoto \$5.00 in vse skupaj pošljite na naslov:

**PROLETAREC
3639 W. 26th Street. Chicago, Illinois.**

Opomba: — Cena trdo vezanim koledarjem je \$1.00. Ako hočete trdo vezan koledar in gori označene knjige, pošljite \$5.25.

Prijatelj delavca

PAIN-EXPELLER

Tvorniška znamka reg. v pat. ur. Zdr. dr.

Slaven že več kot 50 let.

Glejte za tvorniško znamko
SIDRO.**POZOR! POZOR!****Darila za Božič,
Novo leto,
svatbe, itd.**Krasne umetniške slike slav-
nih ukrajinskih slikarjev
Molitorja in Joža Uprka. —
V zalogi imamo slike tudi
drugih umetnikov. Oglasite
se pri**A. CERVENY**

3846 W. 26th St., Chicago, Ill.

Severova zdravila vzdržujejo
zdravje v družinah.**Kašelj in prehlad.**V tem letnem času vlada kašelj in
prehlad pri odrastlih in pri otrocih.
Če se zanemari, se razvije iz nje-
ga komplikacije, ki se lahko nevar-
ne. Izognite se zlim posledicam
prehlada z vzetjem Severa's Cold
and Grip Tablets (Severjevih Ta-
bletov zoper prehlad in gripo). Ce-
na 50 centov. — Hitro odpomoč proti
kašlju dobite, če vzamete**Severa's**

Cough Balsam

(Severjev Balzam zoper kašelj).
Pomirjuje razdraženost, omešča
izločevanje, ustavi kašelj, povzroča
laglje dihanje in pomaga prirodi
povrniti normalne stanje. Večje
steklenice 50 centov, manje 25c.
Pri lekarjih.W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA**"THE MILWAUKEE LEADER"**Največji Ameriški socialistični dne-
vnik.Naročnina: \$6.00 za celo leto,
\$3.00 za pol leta in \$1.50 za tri
mesece.Naslov: 532 Chestnut Street,
MILWAUKEE, WIS.*Slovincem priporočamo
v posejanje***KAVARNO MERKUR**

3551 W. — 26th St.

(v bližini urada SNPJ., S.
R. Z. in Proletarca.)*Dobra kuhinja : : : : :
: : : : : Dobra postrežba.***KARL GLASER, imetelj.****John Plhak & Co.**

1151-1153 W. 18th Street

Chicago,
Illinois.Modna trgo-
vina. Velika
zaloga moš-
kih, ženskih
oblek, izde-
lanih po
najmoder-
nejšem kro-
ju. Cene
nizke.**CARL STROVER**

LAWYER

and

COUNSELLOR

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.

Telefon: Main 3989.

Naročajte najboljši in najbolj raz-
širjen socialistični dnevnik v Ameriki
"THE NEW YORK CALL"
112 Fourth Avenue,
NEW YORK, N. Y.Naročnino za dnevne in nedeljske
izdaje \$12 za celo leto; \$7 za pol leta;
\$4 za tri mesece; \$1.50 za en mesec;
samo nedeljske izdaje \$3 na leto.
Samo dnevne izdaje \$9 na leto; pol
leta \$5; en mesec \$1.25.**Kadar...**Kadar mislite na potovanje v
stari kraj;kadar želite poslati svojim sta-
rokrajskim sorodnikom, prijate-
ljem ali znancem denar,ali kadar imate kak drug posel
v starim krajem,

obrnite se na trdko

ZAKRAJSEK & CESAREK

70—9th AVE.

NEW YORK, N. Y.**Edini slovenski pogrebnik**

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

FARME

V PINETOWN, NORTH CAROLINA

ZA POJASNILA PIŠITE:

A. H. SKUBIC & CO., PINETOWN,
N. Carolina.